

UNIVERSITAT_{DE}
BARCELONA

EL MAS ROCAGUINARDA, PATRIMONI ARQUEOLÒGIC:

PRESENT I PERSPECTIVES DE FUTUR

TREBALL FINAL DE GRAU D'ARQUEOLOGIA

CURS 2018/2019

Irene Berenguer Antoja

NIUB: 16813005

Bloc d'Arqueologia Medieval, Moderna i Contemporània

Tutor: Dr. Agustí Alcoberro Pericay

Agraïments:

Vull agrair la col·laboració de moltes persones en la realització d'aquest treball. En primer lloc, al meu tutor, el Dr. Agustí Alcoberro, per la seva paciència i per haver-me guiat i acompanyat en el transcurs del treball.

A la Doctora Elisenda Collelldemont, per orientar-me dins d'un món tant complex com és el del bandolerisme. I a l'arqueòloga Àngels Pujols, per l'aportació d'informació bibliogràfica i els contactes que m'ha facilitat.

També, a Manel Ares, propietari del Mas Rocaguinarda, per haver-me permès el seu estudi directe. I a l'Anna Mas, tècnica de l'Espai Perot Rocaguinarda, per rebre'm amb els braços oberts i oferir-se per ajudar-me en tot moment.

A la meva família per haver-me fet costat en tot moment, per la seva paciència i sobretot per no deixar-me abandonar. I en especial al meu pare, per haver-me acompanyat i ajudat durant la realització del treball de camp.

També vull agrair, per haver-me ajudat a desconnectar quan més ho he necessitat i donar-me les forces necessàries per seguir treballant, especialment a l'Albert, l'Oriol i en Jose.

A en Jacob, per haver-me acompanyat d'excursió i haver fet de fotògraf. I a tots els meus amics i companys de classe, sobretot en Guillem Civit i la Cristina Rodríguez per haver-me aguantat, i per haver compartit junts aquells moments d'estrès, de crisis i fins i tot de llàgrimes, però també d'alegria i d'ànims mutus durant aquests darrers mesos.

Resum:

Aquest treball neix de la necessitat de fer una reflexió sobre com és tractat el patrimoni arqueològic de cronologies posteriors a l'Edat Medieval, com és en aquest cas de l'època Moderna. Més concretament del bandolerisme i en Rocaguinarda. Per tal de poder fer això, el treball està dividit en dues parts, una d'històrica on es contextualitzarà el moviment i es donarà a conèixer la vida del bandoler. I una segona part arqueològica, en la qual es farà un petit estudi del mas on va néixer Rocaguinarda, l'estat en què es troba i la gestió patrimonial que se n'ha fet.

Paraules clau: Bandolerisme, Edat Moderna, Història Moderna de Catalunya, Arqueologia del patrimoni, masia, violència.

Abstract:

This project was born from the need to reflect on how the archaeological heritage of the later chronologies of the Medieval Age is treated, as in this case of the Modern era. More specifically, banditry and Rocaguinarda. In order to do this, the work is divided into two parts, the first one is historical where the movement will be contextualized and will introduce us the life of the bandit. And the other part is centered on archeology, in which we will do a small study of the place where Rocaguinarda was born, the state in which it is nowadays, and the patrimonial management that has been done.

Key words: Banditry, Modern Age, Modern History of Catalonia, Heritage archeology, farmhouse, violence.

Sumari

1. Introducció	4
2. Metodologia	5
3. Perot Rocaguinarda, el bandoler	6
3.1 El bandolerisme català	6
3.2 Nyerros i cadells, dos bàndols a la ciutat de Vic	9
3.3 Biografia	13
4. El mas Rocaguinarda.....	23
4.1 Entorn geogràfic i situació	23
4.2 Descripció del Mas Rocaguinarda	26
4.3 Problemàtica de gestió	44
4.4 Proposta de futur	49
5. Conclusions	52
6. Bibliografia.....	55
ANNEX	57

1. Introducció

Tot va començar durant unes colònies escolars a Viladrau quan jo tenia 10 anys. Probablement de les que més bon record en tinc. On ens van fer recórrer amunt i avall les terres que havia trepitjat Joan Sala Serrallonga, un dels bandolers més importants de la història del bandolerisme català. En el moment en què ens van fer aprendre la cançó dedicada al mateix bandoler, que deia:

*“Torna, torna, Serrallonga,
Que l'alzina ens cremaran,
Que ens arrancaran les pedres,
Que la terra ens robaran.”¹*

Osona, la comarca on he viscut sempre, a més a més, en el seu moment va tenir molta activitat bandolera, com explicarem més endavant. On a més a més d'en Serrallonga hi va haver altres personatges també molt importants, com ara en Rocaguinarda, d'Oristà, o també en Toca-son de Taradell, el qual formà part de la quadrilla d'en Serrallonga però més endavant formà la seva pròpia.

Fins i tot la mateixa capital de comarca, la ciutat de Vic i els seus voltants, van ser un dels indrets amb més conflictes relacionats amb el bandolerisme del territori català, durant els segles XVI i XVII. Sobretot pels enfrontaments constants entre els bàndols de nyerros i cadells.

Però tot i això és un tema del qual no se'n parla gaire, i si ens centrem en el punt de vista arqueològic, la seva difusió es pràcticament nul·la. El moviment del bandolerisme ha estat força treballat històricament. Però al ser un fenomen social del qual les seves activitats principals no en deixen rastre, no s'ha tingut mai gaire en compte a l'hora de mirar-lo des de l'arqueologia.

A més a més, les cronologies posteriors a l'època medieval no reben el mateix reconeixement que les anteriors a aquesta. Normalment, s'inclouen dins l'etiqueta de “Post-Medieval”, amb la qual se'ls resta importància, tant a l'època moderna com a la contemporània.

¹ Fragment de la cançó "Torna, torna, Serrallonga", amb música i text de Joan Crosas (1980), i cantada pel grup Esquirols, inclosa dins del seu 5è àlbum, el qual porta el mateix nom de la cançó.

Així doncs, a partir d'aquest treball volia donar a conèixer un aspecte poc estudiat com és el bandolerisme des del punt de vista arqueològic, com també veure com és gestionat aquest patrimoni.

Per tal de dur a terme aquesta proposta, he centrat el meu treball en un bandoler en concret, Perot Rocaguinarda. Aquest, que va néixer a Oristà l'any 1582, va ser un personatge clau d'aquest fenomen. Tot i així, a diferència de Joan Sala Serrallonga, ha quedat una mica en l'oblit. Les poques coses que coneixem d'aquest bandoler són gràcies a Lluís Soler i Terol, que a inicis del segle XX en va publicar una biografia.

Al poble d'Oristà trobem les restes del mas on va néixer Rocaguinarda, del qual només se'n conserven dempeus les parets principals. La manca d'informació, no només afecta al personatge en si, sinó que també a la casa on va néixer. D'aquesta no es conserva pràcticament cap document, ja que es trobaven a l'Arxiu Parroquial d'Oristà, el qual va ser cremat l'any 1936. Però per sort, Soler i Terol, cita alguns d'aquests documents actualment destruïts en la seva obra, com per exemple un inventari, el qual ens permetrà fer-nos una petita idea de com funcionava aquesta masia en el moment en què hi habitava el bandoler i la seva família. I també publica il·lustracions del mas de principis del S. XX, quan aquest encara estava actiu.

2. Metodologia

Aquest treball s'estructura en dos blocs. El primer amb una base històrica a partir de la qual contextualitza el bandolerisme català, com també el bandoler Rocaguinarda dins d'aquest. Fet a partir de la utilització de bibliografia i més concretament de la biografia escrita per Lluís Soler i Terol, publicada a principis del segle XX, la qual explica la vida del bandoler.

El segon bloc se centra en la part arqueològica. En el qual es fa una anàlisi descriptiva del Mas Rocaguinarda, on va néixer el bandoler, i a més a més es posa sobre la taula un conflicte existent sobre la gestió d'aquest espai i es proposarà una possible solució a aquest. Que a la vegada permetrà acostar la història d'aquest personatge a un públic més extens.

Aquest segon bloc consta també d'una part pràctica, en la qual es fa una descripció visual de l'edificació i se'n dibuixa la planta. Per tal de poder fer aquesta última, hem utilitzat

diferents eines, com ara: un làser mediador de distàncies i la cinta mètrica, amb els quals hem pres mides. També hem utilitzat diferents programes informàtics a partir dels quals hem pogut: digitalitzar el dibuix de la planta amb el programa AutoCAD 2019. A partir del Qgis hem dut a terme els mapes de situació. I per últim, l'aplicació Wikiloc a partir de la qual hem pogut dissenyar una ruta excursionista pel Lluçanès.

3. Perot Rocaguinarda, el bandoler

3.1 El bandolerisme català

Com hem pogut veure en l'apartat anterior, el bandolerisme és un fet històric amb un significat molt complex, el qual ha anat variant amb el temps. A més a més, no és només un fenomen que succeeix a Catalunya, sinó que també s'escampa per altres regions d'Europa, com per exemple a la Bretanya, Escòcia i Alemanya entre d'altres. Així doncs, si busquem l'origen d'aquest fet, ens hem de remuntar a l'Edat Mitjana. (ALCOBERRO, 2004)

Va ser en aquesta època, sobretot a partir del segle XIII, amb la crisi del feudalisme quan la noblesa va començar a perdre el control de les seves terres i propietats i dels pagesos que hi treballaven. Aquest descontrol, a la vegada, va desencadenar una crisi i pèrdua de poder econòmic de la classe noble en general. La qual al mateix intent de recuperar aquest poder, va acabar generant una sèrie de conflictes entre senyors i pagesos, com fins i tot entre diferents senyors feudals. A més a més, van ser aquests fets els que van desembocar al que s'anomena bandositats senyorials, que consistien en l'enfrontament de dos senyors o nobles. D'aquests tipus d'enfrontament en podríem distingir dos tipus: una petita guerra civil a camp obert, la qual s'acabava convertint en un conflicte generalitzat entre les dues famílies dels nobles. I per altra banda, trobem les batalles a ultrança. En aquest tipus d'enfrontament, dos nobles s'enfrontaven en un duel personal, però aquest combat es realitzava sota la vigilància d'un monarca. Tot i això, aquest últim tipus de batalla, amb el temps es va anar deixant d'utilitzar. (ALCOBERRO, 1991)

Va ser a partir del segle XIV, quan va aparèixer un nou tipus de guerra, la de bàndols. L'origen d'aquesta, el trobem en les guerres privades medievals, enfrontaments entre dos nobles o famílies que s'haurien originat al segle XIII, com ja hem explicat anteriorment, i que haurien anat passant de generació en generació. (ALCOBERRO, 2004) Aquest tipus

de batalla va ser la que va donar nom als bandolers, ja que aquests eren totes aquelles persones que lluitaven per un dels bàndols, dirigits per un noble o senyor. (TORRES, 1993)

La causa de l'aparició de la guerra de bàndols va ser la generalització de les Guerres d'Estat, en les quals l'Estat és el que va agafar el monopoli de la violència, a més a més de criminalitzar les guerres de bàndols, les quals van passar a ser considerades bandositats senyorials. Si durant l'Edat Mitjana les guerres feudals enfrontaven unes poques desenes o centenars de cavallers, la guerra moderna va mobilitzar desenes o centenars de milers d'homes. A més la infanteria i l'artilleria es van imposar per sobre de la cavalleria, cossos militars.

L'origen de la Guerra d'Estat va coincidir en el temps amb l'aparició de l'arma de foc, per tant, amb les estratègies bèl·liques, les formes de setge i de defensa de les fortaleses. Si la guerra medieval requeria una classe professional de cavallers, altament ensinistrada i especialitzada, la guerra moderna utilitzava soldats no professionals, que requerien tot just algunes sessions d'instrucció.

Per tant, les guerres privades de cavallers esdevingudes lluites de bàndol, van derivar en bandolerisme, entès per l'Estat i per poders públics com una forma de delinqüència. Aquest fenomen va coincidir amb l'aparició del bandolerisme popular, és a dir l'extracció no noble.

El bandolerisme modern es generalitza durant els segles XVI i XVII. És en aquest moment, quan el bandolerisme deixa de ser només una guerra de bàndols i els seus protagonistes comencen a combinar aquest estil de vida, amb algunes activitats delictives i es converteixen també en assaltadors de camins.

Així doncs, el seu inici, al segle XVI, coincideix amb una gran expansió econòmica. Sobretot en els camps de l'artesania i la producció agrària. En zones agràries, hi va haver un enriquiment de molts pagesos, als quals se'ls van començar a dir pagesos grassos. Tanmateix aquesta nova classe de pagesos va portar amb ella la creació d'un nou proletariat rural i masoveria, que vivia sota unes condicions de vida força precàries, i tenien uns contractes inestables i onerosos. (ALCOBERRO, 2004)

A més a més, es va produir un procés d'urbanització de la noblesa en moltes zones el qual va anar acompanyat de la disminució de la renda feudal i l'augment de despeses sumptuàries.

Això va suposar la crisi del feudalisme, i la classe social que es va veure més afectada va ser la noblesa, la qual es va començar a endeutar i per tal de salvar-se de la situació, la petita noblesa va començar a donar suport al bandolerisme. (ALCOBERRO, 2004)

La crisi, no només va afectar la noblesa, sinó que també a l'Església. Aquesta, es va veure afectada pel procés centralitzador de la monarquia castellana, la qual era l'encarregada de nomenar a tots els bisbes, va començar a repoblar tots els monestirs de bisbes i monjos també castellans.

I amb el canvi de segle, al segle XVII, va aparèixer una crisi generalitzada en la majoria d'àmbits. Amb la creació de les xarxes urbanes, els artesans locals s'empobreixen, només aquells que van començar a utilitzar el sistema domiciliari van viure un creixement econòmic i això els va permetre que es diferenciessin socialment. I alhora, també es va produir una fallida dels bancs privats i una crisi monetària. (ALCOBERRO, 2004)

Podem dir, que els moments més àlgids del bandolerisme es van produir entre aquests dos segles. I les causes principals, que van fer que aquest fenomen s'expandís tant, van ser les següents: la formació de fronteres de l'Estat, com la de França al Nord i el Món Islàmic al litoral. Les quals van convertir el territori en un espai d'inestabilitat i rivalitat elevades, acompanyades de violència. La proximitat amb el regne de França, la qual inquietava a la monarquia hispànica i a l'església. Principalment per la presència d'hugonots, vinguts del regne del costat, França, i que estaven a favor de la reforma protestant de l'església, els quals eren considerats una amenaça per l'estabilitat dels regnes hispànics. Tot això, aquests tindran una especial importància en el fenomen del bandolerisme a Catalunya, ja que molts d'ells van formar part de diverses quadrilles de bandolers. (ALCOBERRO, 1991)

Pel que fa a la cronologia, el bandolerisme es va iniciar, segons Joan Reglà, l'any 1539, quan es va publicar el primer decret de persecució de bandolers. I es va acabar l'any 1633 amb l'execució de Joan Sala Serrallonga, un dels bandolers més significatius del país. A partir d'aquest moment, el bandolerisme va anar en decadència i va començar a desaparèixer. Aquest segle de bandolerisme, també és considerat, com diu Albert Garcia Espuche, "el Segle decisiu", que va de l'any 1550 al 1640. Ja que com hem vist abans, a

Catalunya, en aquest moment, es comença a passar de la societat i economia feudal al capitalisme.

Al llarg d'aquest període, els bandolers s'agrupaven en quadrilles. Aquestes tenien un cap, el qual actuava com a màxima autoritat i era reconegut per tothom del grup. A més a més, no només estaven formades per bandolers, els quals dedicaven la seva vida únicament a bandolejar, sinó que també estaven formades de gent sense feina, o amb feines molt mal pagades i temporals, com podrien ser jornalers, segadors, entre d'altres. Aquests últims bandolejaven durant un període de temps i després tornaven a les seves feines originals. Això va ser degut, com hem dit abans, a l'expansió de l'arma de foc i al dret d'armes que van adquirir els ciutadans a Catalunya, ja que això va permetre la democratització de la violència, i a partir d'aquest moment, gent que no era professional en el món de les armes i va començar-hi a tenir accés.

Anteriorment hem dit que la petita noblesa donava suport al bandolerisme, i tal com diu Xavier Torres (1991), existeix una forta vinculació entre aquesta noblesa i els bandolers. Les quadrilles, moltes vegades actuaven sota les ordres de nobles, els quals tenien el paper de fautors. Tot i que cal tenir en compte que no sempre era així, també trobem que en certes ocasions aquestes quadrilles actuaven per lliure sense rebre ordres de ningú.

Aquest paper de fautor venia a ser el mateix que un col·laborador, ja que la seva funció principal era donar suport a la quadrilla, oferint-los amagatalls, acolliment, menjar, aigua, entre d'altres. Tot i que també cal destacar que aquest paper no era exclusiu dels nobles, ja que en algunes ocasions sabem que fins i tot ho havien estat pagesos.

I com ja hem comentat, aquestes quadrilles a vegades es movien per lliure i actuaven per iniciativa pròpia. La majoria d'activitats que duïen a terme eren delictives i consistien a saquejar masies, assaltar als carros i als vianants que circulaven pels camins rals. Com també duïen a terme segrestos i falsificacions de moneda.

3.2 Nyerros i cadells, dos bàndols a la ciutat de Vic

Com hem explicat anteriorment, el bandolerisme va ser un fenomen força complex i contradictori, el qual no va anar lligat a cap ideologia política. Però a finals del Segle XVI coneixem l'existència de dos bàndols diferenciats i enfrontats dins del bandolerisme, els quals responen als noms de: Nyerros i Cadells.

Aquests dos noms de bàndols es van estendre per tot el territori català. I tal com diu Xavier Torres, hi ha testimonis escrits que ens indiquen que a partir del 1590 tothom era d'un bàndol o de l'altre. Aquestes hostilitats entre ells van perdurar al llarg d'uns 20 anys amb molta intensitat. Tot i això, un cop passat aquest curt període de temps, aquestes lluites van disminuint o en alguns territoris van agafar altres noms. (ALCOBERRO, 2004)

Si ens centrem en l'origen d'aquests dos bàndols, ens hem de situar a la Cerdanya, més concretament en l'enfrontament entre dos senyors feudals com són: la família Cadell, senyors d'Arsèguel, i Tomàs de Banyuls, senyor del Nyer i a la vegada senyor bandoler.

En el cas dels senyors d'Arsèguel, el seu bàndol hauria adoptat el mateix nom de la família, els Cadell, i en el cas del senyor del Nyer, el seu bàndol va passar a anomenar-se Nyerro. (SOLER, 1909) I aquests noms dels bàndols es van acabar de consolidar quan les dues parts van participar en les guerres del Comtat de Ribagorça (1581-1591). El bàndol nyerro va donar suport al comte de Ribagorça, mentre que els cadells es van aliar amb els vassalls revoltats, els quals volien la incorporació a la jurisdicció reial. (TORRES, 1993)

Així doncs, veiem que darrere aquests bàndols no hi ha cap ideologia política, sinó una vinculació de dependència personal i clientelisme, que també podem anomenar xarxa de solidaritat. (TORRES, 1993)

Encara que aquests dos noms dels bàndols haguessin aparegut per primera vegada a la Cerdanya, ben aviat es van escampar al llarg de tot el territori català. Un dels casos més representatius de l'adopció dels noms de nyeros i cadells podria ser el cas de la ciutat de Vic i els seus voltants, dit d'una altra manera la comarca d'Osona.

Aquest territori, entre els segles XIII i XVII, ocupava els espais entre la Plana de Vic, les Guílleries, el Cabrerès, part del Lluçanès i fins i tot un tros del Ripollès. I a més de la ciutat de Vic, la qual tenia la funció de capital, estava compost pels diferents municipis:

Savessona, Folgaroles, Vilalleons, Taradell, Viladrau, Serdans, St. Hilari, Castenyadell, Vilanova de Sau, Carós, Susqueda, Sau, Sant Bartomeu ses gorgues, Tavertet, Cantallops, Corcó, St. Martí, Roda, Manlleu, Saolera, Sant Quirze de Besora, Sora, Sant Genís, Pons, Perafita, Orís, Vinyoles, Sant Martí de Sobremunt, Santa Cecília de Voltregà, Granollers de la Plana, Vespella, Gorp, Sant Julià de Cassorla, Solsselles, Lussols, St. Boy, Santa Eulària de Pardines, St. Martí de Marles, Mura, Rodes, Sant Joan de Osor, Moyà, Caldes,

Munistrol de Caldes, Marfà, Ferrarons, Muntanyola, Malla, Tona, Malanyà (Balenyà), Sant Martí de Sentelles, Aiguafreda, Vall de neu, (TORRES, 2007, p. 21), entre d'altres.

Cal tenir en compte però, que a finals del XVII, el territori va patir una sèrie de canvis, ja que es va crear la sotsvegueria del Lluçanès, la qual diferenciem de l'actual Lluçanès, perquè en aquell moment no incloïa el poble d'Oristà que continuava formant part de la vegueria de Vic. I també va perdre la part del Ripollès, que va passar a formar part de l'àmbit jurisdiccional de Camprodon. (TORRES, 2007)

Entre els segles XVI i XVII, es diu que aquestes contrades eren una zona força esvalotada, ja que les lluites entre bàndols eren força freqüents. Però la majoria d'elles tenien com a epicentre la ciutat de Vic. Aquesta, a finals del Segle XVI era el nucli de població amb el nombre d'habitants més elevat de la zona. Hauria arribat a tenir més de 5000 habitants, els quals durant aquesta època estaven tots dividits entre Nyerros i Cadells.

Es coneixen una sèrie de testimonis que assegurin que aquesta divisió entre els dos bàndols s'hauria iniciat durant l'última dècada del S. XVI. Tot i això, l'origen d'aquests dos bàndols a la zona no acaba de quedar del tot clar. Se'n consideren 3 hipòtesis:

La primera d'elles, feta per Eduard Junyent, sacerdot, historiador i arqueòleg, en el llibre *La ciutat de Vic i la seva història* (1976), on deia que els nyerros i cadells a la ciutat de Vic van aparèixer a partir d'unes disputes amb l'església. El conflicte desencadenant va ser la desautorització per part de bisbe, que en aquell moment era Pere d'Aragó, del costum de tirar candeles des de la trona durant la missa de la candelera de l'any 1580. Aquesta prohibició però, va ser ignorada pels canonges els quals es van oposar al bisbe. (TORRES, 1993) Tot i això, sembla que el bisbe i els canonges feia temps que estaven en conflictes, ja que el bisbe, al seu gust, s'embutxacava diners de composicions dels capellans que empresonava, apujava les tarifes de drets episcopals, retallava els ingressos procedents de les escriptories, feia negocis amb les concessions de beneficis i prebendes eclesiàstics, entre altres fets que van suposar aquest malestar intern de l'església. (TORRES, 2007)

Però Pere d'Aragó, no només tenia problemes dins l'Església, sinó que també n'hauria tingut amb ciutadans de Vic. Just abans que Pere d'Aragó marxés de la ciutat, va endegar un procés de regalia contra un grup de gent que havien tingut brega amb un seu criat. (TORRES, 2007) I d'aquest incident en van ser protagonistes alguns personatges que més endavant seran de gran importància en els enfrontaments entre els bàndols de nyerros i

cadells. Alguns d'aquest van ser: el baró de Savassona, el qual es va posar de part del bisbe, ja que en aquell moment era el seu procurador. I que més endavant serà un dels personatges més importants dins del bàndol nyerro, juntament amb els senyors Vilademany. I per l'altra banda, dins del grup de ciutadans de Vic, que havien tingut un enfrontament amb el criat del bisbe, i s'hi trobava implicat un Domènech. El qual, juntament amb altres membres de la seva família van jugar un paper molt important dins del bàndol Cadell.

Una altra hipòtesi és la que fa Lluís Soler i Terol. Ell indica que l'origen a Vic es troba en el conflicte entre els senyors del Nyer i els senyors d'Arsèguel. Sobretot l'episodi del setge del Castell d'aquests últims, l'any 1592, per part del bàndol de Tomàs de Banyuls. Diu que aquest fet va tenir repercussió a la ciutat de Vic, ja que en aquell moment, s'hauria demanat la col·laboració de la ciutat. Aquesta hi va enviar un grup d'homes armats els quals van participar en el conflicte, i Soler i Terol creu que existeix la possibilitat que tot i anar cap al castell d'Arsèguel amb unes idees neutrals a l'incident, al retornar a Vic, s'haguessin influenciat amb idees diferents i haguessin tingut certes diferències d'opinió, cosa que els hagués portat a tenir confrontacions entre ells. Tot i això, d'aquestes confrontacions no n'hi ha cap rastre, i per tant no hi ha proves que ens puguin confirmar aquesta teoria. (TORRES, 1993)

I l'últim conflicte, el qual es creu que hauria contribuït a la divisió de bàndols de la ciutat de Vic, és el casament de la pubilla Fullona. Aquest conflicte va dividir la ciutat en dos bàndols, segons el fadrí. Per un costat trobaríem a l'Hereu Feliu Torra, pagès de Tagamanent. I per l'altre a Pere Joan Torrent, blanquer de Vic. El conflicte entre els dos fadrins va arribar a l'audiència barcelonina la qual va ordenar el segrest temporal de la pubilla fins que les parts no arribessin a un acord pacífic. Aquest segrest es va dur a terme a casa un mercader de Vic anomenat Francesc Ferran, però l'Hereu Feliu Torra, va protestar i va aconseguir que el segrest es dugués a terme en un lloc neutre, a casa d'un conseller de la ciutat. Tot i això, sense que el conseller hi estigués d'acord, dies més tard, els seguidors de Feliu Torra van concertar el casament, i a la mateixa tarda d'aquell dia es van iniciar les primeres baralles entre els dos bàndols a la plaça del Mercadal. Aquest fet va acabar amb la intervenció del consell de la ciutat, el qual volia evitar que sorgissin malícies velles, i van fer arribar notícies del conflicte al virrei i al bisbe. Finalment es va aconseguir que els dos bàndols arribessin a la pau i posessin un final definitiu a aquest conflicte l'any 1598. (TORRES, 2007)

Així doncs, arran d'aquest casament conflictiu, es van formar fortes aliances entre els diferents bàndols, els quals van acabar adoptant els noms de nyerros i cadells.

En el cas dels primers, hi trobem els seguidors del blanquer Torrent, com eren els cavallers Prat, vinculats amb els senyors de Taradell, Carles Vilademany, i els senyors de Savassona, Antoni Vila. I per l'altra banda, trobem els seguidors de l'hereu Torra, entre els quals s'hi trobaven els Domènech i els Paratge, molt coneguts a la ciutat per ser els principals avalotadors d'aquesta.

I com hem dit al principi de tot, aquests dos grups es van convertir en el principal eix de les hostilitats a la ciutat de Vic. També hem explicat que la intensitat en la que es produïen aquests enfrontaments anava variant al llarg del temps. Però va ser amb l'arribada del nou bisbe, que va substituir a Pere d'Aragó, Francesc Robuster, que es va intensificar i van agafar molta més importància.

Aquest, va arribar a la ciutat l'any 1598, i va fer reviure els conflictes dins de la catedral, ja que la seva forma d'actuar recordava molt a la de l'anterior bisbe, cosa que el va portar a enemistar-se amb els canonges. A més a més, de seguida es va col·locar com a enemic dels capitosts del bàndol nyerro, sobretot amb Carles Vilademany. I aquestes diferències que hi havia entre el bàndol nyerro i el bisbe, van fer que aquest últim acabés entrant al bàndol cadell. Del qual se'n va convertir en el capitost, i va passar a ser anomenat com a Cadell Gros.

Durant el temps en què Robuster va estar a Vic, els enfrontaments van ser molt freqüents, però a partir de 1602, quan va abandonar la ciutat i es va iniciar un procés eclesiàstic contra ell, van anar disminuint. I a més a més, un altre fet que va fer que aquestes hostilitats anessin decaient va ser l'aixecament d'una Unió per frenar el bandolerisme a la ciutat, l'any 1605. Tot i això, aquestes violències urbanes no van acabar de desaparèixer fins a mitjans segle XVII.

3.3 Biografia

Perot Rocaguinarda va ser un personatge clau del bandolerisme català al segle XVII. Ell va deixar petjada a gran part del territori català, ja que trobem a Barcelona un carrer amb el seu nom, *Carrer d'En Perot lo Lladre*, o fins i tot a la ciutat de Vic i a Taradell, totes dues localitats tenen un carrer que s'anomena: *Carrer d'En Rocaguinarda*.

A més a més, autors de gran importància dins del món de la literatura també van escriure sobre ell. Com és el cas de Cervantes, en la seva obra el Quixot, on el personatge de Rocaguinarda és l'únic personatge en tota l'obra que no és fictici. I altres autors com el Rector de Vallfogona, el qual li va dedicar un sonet.

Però tot i haver estat un personatge tan important, potser pel fet de no haver tingut una mort heroica com la de Joan Sala Serrallonga, contemporani seu, i per tant no haver estat tan influenciat per la literatura popular i les llegendes, aquest bandoler ha quedat en l'oblit.

Perot Rocaguinarda va néixer el 18 de desembre de l'any 1582. Més concretament al municipi d'Oristà. Fill de Joan i Caterina, pagesos benestants, va ser el cinquè de set germans.²

En aquest mateix poble és on va passar gran part de la seva infantesa, i des de ben petit ja havia tingut alguns conflictes amb els batlles d'Oristà.

Durant la seva adolescència, juntament amb el seu germà gran Cebrià, baixaven a la ciutat de Vic a participar en avalots que hi tenien lloc habitualment.

Més endavant, en Cebrià va quedar retornar al mas per quedar-s'hi, ja que n'era l'hereu. I en Perot va ser enviat, per ordre del seu pare, a Vic a aprendre un ofici quan ell tenia 19 anys.

Al cap de poc temps d'estar a Vic, va deixar estar l'ofici per acabar ingressant a les tropes del noble de Taradell, Carles Vilademany, capitost del bàndol nyerro. Tant el seu pare com el seu germà gran ja eren partidaris d'aquest bàndol i fins i tot una de les seves germanes va ser serventa a la casa del mateix senyor Vilademany.

Es diu que va entrar al bàndol nyerro l'any 1602, i va ser aquí on va fer grans amistats, com per exemple amb el fill del baró de Savassona i també amb Jaume Alboquers.

Des d'un bon principi, al mateix any 1602, ja va tenir enfrontaments amb el bàndol contrari de la ciutat, els cadells. Un d'aquests va tenir lloc un vespre, després d'haver passat el dia a la casa del senyor Nyerro a Vic, quan en marxaven, ell i Jaume Alboquers mentre acompanyaven a Pere Gascó de Caldes i Francisco Vila. Al passar pel davant del

²En aquest capítol segueixo bàsicament la biografia, escrita per Lluís Soler i Terol, l'any 1909.

palau bisbal, seu del bàndol cadell, van ser disparats des dels merlets o espitlleres, i tant en Perot com en Pere Gascó i Francisco Vila van quedar ferits de gravetat.

Un cop recuperat d'aquest incident, en Rocaguinarda va marxar cap a les muntanyes, i recorrent-les, passant per boscos i pobles va anar aconseguint alguns seguidors, i va formar una petita colla.

I quan aquesta va ser suficientment nombrosa va voler apoderar-se del palau bisbal, seu del bàndol cadell. El palau tenia una molt bona defensa, i per aquest motiu aquesta idea es considerava força impossible d'aconseguir. Tot i així, la colla d'en Rocaguinarda va enfrontar-se als cadells, partidaris del bisbe Robuster, capitost del bàndol. I finalment van aconseguir entrar al palau i ocupar-lo durant unes hores. Aquest fet va ser el que el va col·locar oficialment fora de la llei.

L'any 1605, a Vic es va crear la Unió. Aquesta consistia en un exèrcit destinat principalment a perseguir malfactors, però que es volia utilitzar principalment per destruir el bandolerisme. Estava organitzada de la següent manera, el cap suprem era el virrei, seguit del veguer de la zona, que actuava com a coronel. I a partir d'aquí, se seguia les ordres de diferents capitans. Hi havia els centenars, els quals manaven a 100 homes, els cinquantenars, que en manaven 50 i finalment els deners que dirigien grups de 10 homes. (REGLÀ, 1969) En el cas de la Unió de Vic, estava formada per uns 200 homes aproximadament.

La creació d'aquesta, va coincidir amb un canvi en la situació de la ciutat de Vic, ja que el capitost dels cadells, el bisbe Robuster, havia abandonat la ciutat. I per tant, aquest fet va fer que funcionés de forma objectiva i perseguís a malfactors i partidaris dels dos bàndols, i és per aquest motiu que a Vic, en els inicis, estigués vista amb bons ulls.

Tot i això, el principal objectiu d'aquesta Unió, es va acabar convertint en la persecució i captura d'en Rocaguinarda. I per tal d'aconseguir-ho, el virrei va fer comissari i oficial de la Unió a Pere Sellers, un botiguer de "panyos" de Vic. Aquest, durant un temps va ser el principal encarregat de perseguir a en Perot, i rebia ordres secretes del virrei.

Un dels casos en què en Pere Sellers va intentar capturar a en Rocaguinarda va ser l'any 1607. A principis d'aquest any, a Vic, va arribar la notícia que al Mas Rocaguinarda, on va néixer en Perot i que pertanyia a la parròquia de Sant Andreu d'Oristà, s'hi havien vist els bandolers que dies abans havien estat avalotant la ciutat. Així doncs, el consell de Vic

va encarregar a la Unió que els anessin a capturar. Aquesta però, s'hi va negar, ja que no se'ls pagava i a més Oristà quedava fora del seu districte. I com que no van anar-hi, se li va demanar a Pere Sellers, el qual va acceptar i va reunir una sèrie d'homes per dirigir-se cap allà.

Un cop van arribar, l'únic que van trobar a la casa va ser al germà gran d'en Perot, Cebrià, i a la seva esposa. Dins de la casa no hi havia cap bandoler, això sí, quan els van obrir la porta, en Cebrià va aparèixer armat de cap a peus, fins i tot amb armes que en aquell moment estaven prohibides. Per aquest motiu, el van capturar i el van portar a Vic on va estar tancat a la presó durant un any, pel fet de ser un avalotador habitual a la ciutat.

Entre els anys 1607 i 1608, es coneix que a en Perot i la seva colla, la qual estava formada per uns 20 homes aproximadament (ALCOBERRO, 2004), van agafar per afició passejar-se pel camí reial que unia les ciutats de Girona i Barcelona i assaltar als seus caminants. Aquests assalts eren tan habituals que fins i tot es va crear una tropa, dirigida pel comissari reial, per tal de protegir aquests caminants. Tot i això, les víctimes d'en Perot i la seva colla eren persones molt concretes. La majoria forasters, als quals robaven. I en el pitjor dels casos, havien arribat a matar algun oficial de la Unió o membres del bàndol cadell, amb qui s'haurien creuat pel camí.

Amb el temps, la Unió de Vic va anar augmentant els seus homes, ja que els pobles de la rodalia s'hi van anar afegint. Un d'aquests municipis va ser Taradell, i dels soldats d'aquest municipi n'era el dener en Joan Reig. Aquest, ja no tenia bona relació amb el senyor de Taradell, Carles Vilademany, capitost nyerro. I durant el temps en què va exercir de dener es va dedicar a perseguir a en Perot, amb el qual es va arribar a enfrontar en forces ocasions, i en més d'una en va sortir bastant malferit.

A principis de 1606, Pere Sellers va recomanar a Francesc Torrent dels Prats, com l'home idoni per continuar la persecució d'en Rocaguinarda. Així doncs, aquest va ser nomenat comissari de la Unió i no va tardar a enemistar-se amb en Perot.

Les persecucions dutes a terme pel nou comissari de la Unió no van donar bons resultats fins al cap d'un any i mig. Quan al 1608 van aconseguir capturar un membre de la colla d'en Perot, en Pere Roca de Muntanyola, que mesos més tard va ser penjat a Barcelona. Aquest fet va fer créixer l'odi que en Perot sentia cap a en Francesc Torrent. I pocs dies després, en Rocaguinarda va matar a Joan Font, partidari del bàndol cadell. No es coneix el motiu exacte pel qual va cometre aquest assassinat, però es creu que Joan Font hauria

col·laborat amb el comissari de la Unió i li hauria explicat on s'amagava en Pere Roca. I a causa d'aquest assassinat, el virrei va fer una altra crida en contra dels bandolers.

Per venjar la captura del seu company, en Rocaguinarda va anar fins a Sant Julià de Vilatorrada i un cop allà va cremar la casa de Francesc Torrent. El bandoler no va quedar satisfet només amb això, i és per això que li va enviar diversos desafiaments al comissari de la Unió i també a tots aquells que li donessin suport. Com per exemple, un cartell que va deixar a la vora del portal de Gurb, una de les portes de la ciutat de Vic, a terra i subjectat amb unes pedres perquè no volés amb el vent.

O també, quan va desafiar al poble de Santa Maria de Viladelleons, els quals eren amics de Francesc de Torrent, i va deixar un cartell enganxat amb 4 claus al lledoner de la plaça del poble. Es pot dir que a partir d'aquest moment, en Francesc Torrent va deixar de ser el perseguidor i va començar a ser el perseguit. (ROVIRÒ, 2006, p. 47)

Altres moments de la vida de Perot dels quals en tenim coneixença ens porten a l'any 1608 a Folgueroles. Ell i la seva quadrilla es van apropar al mas de Focs per demanar vi, però al trucar a la porta no els va obrir ningú. En aquell moment ho van deixar estar, però dies més tard van tornar-hi amb intenció de venjar-se matant 2 bous. Aquesta vegada però, van trobar-se amb el propietari i van acabar-hi negociant. Al final en van guanyar 100 rals i 40 escuts i no els va fer falta matar a cap animal.

I amb aquests diners guanyats van pagar la seva consumició a l'hostal de Riudeperes. I abans d'abandonar el local, li van dir a l'amo que els denunciés a les autoritats.

Al cap d'un temps, van arribar notícies a Vic que la quadrilla d'en Rocaguinarda estava a Vilanova de Sau, dins l'ermita de Santa Margarida. Així doncs, la Unió i en Francesc Torrents es van dirigir cap allà. Un cop arribats, van rodejar l'ermita i mentre s'hi anaven aproximant cada vegada més, de dins en va sortir en Rocaguinarda i tota la seva colla i van començar l'atac. Finalment els bandolers es van escapar, però els membres de la Unió cansats de la brega no van tenir forces per perseguir-los gaire lluny.

Com que Francesc Torrent no parava de fracassar, el virrei va enviar al governador de Catalunya, Joan de Queralt perquè es posés davant de totes les tropes que hi havia escampades per la zona, com a capità absolut. Tot i l'arribada de Joan de Queralt, la lluita contra el bandolerisme no tenia gaire èxit i al final va acabar comportant queixes de la pagesia al virrei, pels maltractes rebuts per part dels soldats de la Unió.

Però la situació va canviar amb l'arribada del comissari reial Bernat Garriga, el qual va passar a ser l'encarregat de perseguir la tropa d'en Rocaguinarda. I finalment, la tropa d'en Francesc Torrent va poder capturar a un altre membre de la quadrilla d'en Perot, a en Jaume Albereda, que poc temps després també va ser penjat a la ciutat de Barcelona.

Al març de 1609, Perot Rocaguinarda es trobava a Alboquers on va tenir un enfrontament amb una tropa de la Unió. Tot i aconseguir fer retrocedir als soldats i escapar-se, es van refugiar a Casamiquela, on eren amics d'en Perot i van poder menjar i curar-se les ferides.

Després d'això, es diu que tota la quadrilla es va dirigir cap a Roda, més concretament a l'hostal a fer un menjar. I pel camí van deixar impressionats a la majoria d'habitants del poble.

Quan en Rocaguinarda va marxar de Roda, va ser perseguit pels comissaris reials de Vic per les muntanyes del Montseny, i fins i tot pel Vallès. La unió de Vic va aconseguir capturar un altre membre de la colla d'en Perot, en Janot Gili de Vilalleons.

Durant el 1609, tots els perseguïdors d'en Rocaguinarda anaven descobrint qui eren els seus fautors que l'ajudaven, i els castigaven i tancaven a les presons. Com li va succeir a l'amo de Casamiquela, després de l'enfrontament que va tenir en Rocaguinarda a Alboquers el qual hem explicat abans.

A l'agost d'aquest mateix any, va venjar-se del batlle de Viladelleons, Francesc Pujol, i el va assassinar en el camí entre Vic i Viladelleons.

Després d'aquest fet, el capità bandoler va ser vist per altres localitats de les comarques d'Osona, el Bages i el Vallès.

Al setembre del 1609, va ser cridat per Miquel Sentmenast al Castell de Barberà, a ajudar Miquel d'Alentorn, que tenia un conflicte amb el senyor de Vallespinosa. La colla d'en Rocaguinarda va ser molt ben rebuda al castell de Barberà i es va allotjar durant tres dies, mentre preparaven l'atac per castigar al senyor de Vallespinosa.

Quan va arribar el dia, van marxar cap al castell enemic, i van esperar que en sortís el seu senyor de l'interior per poder-lo matar a punyalades. Un cop mort van cremar-ho tot i se'n tornaren cap al castell de Barberà.

Després d'això, en Rocaguinarda es va dirigir a Vallfogona, on va ser rebut pel mateix rector que el va portar al castell on s'hi van allotjar durant uns dies. Aquest rector era Vicenç Garcia, poeta que posteriorment li va dedicar un sonet.

Un dels últims enfrontaments que van tenir en Perot i en Francesc Torrents va succeir a finals de 1609, a un bosc prop de Taradell. En aquesta lluita van morir 2 membres de la quadrilla d'en Rocaguinarda. El qual molt dolgut va decidir venjar-se, i dies més tard, va dirigir-se a Calldetenes i es va amagar en una casa. Quan en Francesc Torrent va passar per aquell carrer el va matar i això va posar fi al conflicte a mort que feia temps que durava entre els dos.

A principis de 1610 es va veure a en Perot Rocaguinarda per diferents localitats mentre era perseguit per en Bernat Garriga. Una d'elles va ser a Mollet, on va matar a un "poster" reial que acompanyava al seu perseguidor Bernat Garriga.

També va passar per Sant Andreu, a l'hostal a sopar, on fins i tot va demanar al capellà del poble que li beneís la taula. Després de pagar, abans de marxar, com aquella vegada que hem explicat abans de l'hostal de Riudeperes, li va dir a l'amo de l'hostal que l'anés a denunciar. I més endavant, va passar per Montcada, on va arribar fins al castell i va tocar la campana de la capella en contra d'ell mateix.

Aquests actes acabaven sent una burla contra la Unió, ja que no el podien atrapar. I com a conseqüència, el virrei va fer diverses crides per tal de poder-lo capturar.

Més endavant, la quadrilla d'en Perot es va dirigir cap a Arenys i allà va protagonitzar un furt a un dels pagesos rics del poble, a en Pibernat. Per tal de dur a terme aquest robatori es van acostar a la casa fent-se passar per oficials reials, amb dos presos i els hi van demanar acolliment. Però un cop els hi van obrir les portes i van ser a dins, ho van robar tot.

Sabem que en aquells moments, la quadrilla d'en Rocaguinarda havia crescut de forma considerable i que estava formada per uns 90 homes. Aquests, a finals de gener del 1610, van dur a terme un saqueig a l'església de Sant Martí de Balenyà.

Aquest fet va obligar al bisbe a excomunicar al bandoler públicament. El qual finalment se'n va penedir, va retornar a l'església tot allò que havia robat, va demanar perdó i finalment va ser absolt.

Més endavant, en Rocaguinarda i els seus es van retrobar amb altres partidaris del bàndol nyerro a Taradell, que estaven de celebració. Durant aquesta festa en Rocaguinarda va voler desafiar al cap de les tropes de Vic que en aquell moment era Dalmau Descatllar, però no va rebre cap resposta d'aquest. És per això, que l'endemà es va dirigir amb tota la seva colla cap Folgueroles.

Un cop allà, la colla es va dividir en 2 grups per anar a buscar menjar i acolliment i poder-se preparar pel combat a 2 cases amigues que tenien a Folgueroles. Una d'elles era el mas Poudevila i l'altre el mas Llobet.

El grup d'en Perot, es dirigia a la casa Llobet, i un cop allà l'amo d'aquesta el va avisar de la presència de gent armada que pertanyia a la Unió, aproximadament uns 200 homes, al bosc. Tot i això, aquests homes no eren suficients per enfrontar-se a en Rocaguinarda i des de Vic es va demanar als pobles del voltant que agrupessin a més gent per tal d'anar a perseguir als bandolers. Finalment van aconseguir agrupar a un miler de persones.

En Rocaguinarda i els seus es van poder escapar de la casa i es van dirigir cap a l'interior del bosc. És per això que els dos grups es van enfrontar al bosc de Santa Magdalena, i es van batre durant moltes hores. Els bandolers, cada vegada anaven avançant pel bosc amb l'objectiu de dividir la gran multitud, la qual es va veure obligada a retirar-se. Durant la seva retirada van rebre diverses emboscades per part dels bandolers, i van caure en moltes de les trampes que el bàndol contrari els hi anava posant. Això va acabar de sembrar un gran desordre i caos en el bàndol de la Unió, del qual només la meitat dels efectius que havien marxat, van ser capaços de tornar a la ciutat de Vic abans que tanquessin les portes.

En Rocaguinarda els va seguir fins just davant de les portes, les quals ja havien estat tancades. Un cop allà, va repartir tota la seva quadrilla pels diversos portals de la ciutat i en va fer caure totes les portes. Tot i això, en aquell moment no va entrar dins la ciutat, ho va fer com a gest de desafiament. Aquest fet anterior va retornar l'hegemonia del bàndol nyerro a la ciutat de Vic. I en Rocaguinarda es va retirar cap als boscos de Taradell.

Al llarg de l'any 1610 en Perot i la seva colla es van moure per diversos indrets de Catalunya i en moltes ocasions es va topar amb tropes de la Unió les quals el van intentar capturar, sense èxit. Això comportava l'aplicació del sometent general de forma permanent, i la gent en començava a estar força cansada i es negava a presentar-s'hi.

Per aquest motiu el virrei va haver d'idear algunes mesures, les quals van donar resultat, com per exemple oferir diners o el dret a donar llibertat a presos a canvi de la captura o el cap d'algun bandoler.

Com va ser en el cas de Jaume Alboquers, amic i membre de la quadrilla d'en Perot. Va ser mort, al novembre del 1610, en un enfrontament amb els soldats de Dalmau Descatller. A canvi del seu cap, van ser alliberats dos homes de la presó. I el cap del bandoler va ser entregat als consellers de Manresa, que el van penjar sobre la porta de Sobrerroca de la muralla de la ciutat.

Poc abans d'això, en Rocaguinarda havia enviat una carta al virrei, duc de Monteleón, demanant que se li concedís l'indult a canvi d'una sèrie de condicions. Amb aquesta primera carta no va rebre resposta, així que n'hi va enviar una altra.

El Duc de Monteleón, el qual era el virrei en aquell moment, estava a punt de deixar el càrrec. És per això que va aprofitar l'ocasió per escriure al rei i demostrar-li que les seves polítiques contra el bandolerisme per fi havien tingut èxit. Així que va canviar les paraules d'en Perot i va explicar-li al rei que el bandoler es trobava sol i espantat i que només veia l'indult, com a forma de sortir en vida d'allà.

Tot i això, el rei i el Consell d'Aragó no van acceptar les condicions proposades, i per tant va negar l'indult a en Perot.

Aquest últim, amb aquesta negativa no va frenar la seva activitat bandolera i a l'octubre de 1610, va entrar amb els seus 300 homes a la ciutat de Vic. Per tal de no quedar-se tancat dins la ciutat i no poder escapar en cas d'emboscada, va deixar a 2 rengleres de les seves tropes fora les portes. Era al cap vespre, just abans que tanquessin i recorrien els carrers cridant: "Visca la Terra!". Just abans d'entrar a la ciutat havia enviat escrits de desafiament a Descatller, però aquest no es va atrevir a sortir al carrer.

Mentre els bandolers recorrien la ciutat, la gent sortia per les finestres amb llums i teies enceses, per veure'l passar, entusiasmada.

Després de passar per uns quants carrers, els bandolers es van dirigir cap a la plaça de Santa Maria, on estava situat el palau del Bisbe, el substitut de Robuster el qual ja havia fet les paus amb en Perot, i també la casa de Carles Vilademany. On en Perot va estar parlant amb uns dels guardes de la casa, just abans d'acabar abandonant altre cop la ciutat.

Durant 4 mesos no es va saber res més d'ell. Va estar desaparegut fins al gener de 1611. Es creu que durant aquest temps hauria estat a França, ja que quan se'l va tornar a veure anava en companyia de francesos.

Durant aquell any, la vida del bandoler va ser molt agitada, fins al punt que el nou virrei, Arquebisbe de Tortosa, Pedro Manrique, considerava que la presència del bandoler en terres catalanes cada dia era més perillosa. És per això que va aconseguir que el rei acceptés les condicions que en Perot havia enviat l'any anterior i finalment se li va concedir l'indult.

Així doncs, en Perot Rocaguinarda hauria hagut de marxar de Catalunya al juliol del 1611, direcció a Itàlia. Però això no va ser així, aquest encara va tardar un temps a abandonar les terres catalanes.

Abans de marxar, va passar per Ripoll per ajudar a l'Abat del monestir, un bon amic seu, el qual tenia conflictes amb els veïns de Ripoll.

Els enfrontaments del monestir amb els veïns haurien estat causats per un mal repartiment de les almoines, que va fer que els veïns s'enfadessin i per tant comencessin a atacar al monestir.

Per evitar que aquests atacs continuessin l'Abat capturava als atacants i els tancava a la presó. I això encara va enfadar més a la gent. Fins al punt que fins i tot en va ser informat el virrei.

El conflicte es va anar fent gran i els veïns de Ripoll van demanar ajuda a nobles, cavallers i algun bandoler cadell, com ara en Trucafort, per preparar un fort atac contra el monestir.

Els monjos es defensaven com podien de l'atac del poble, però amb moltes dificultats. Fins que va arribar en Perot amb els seus homes, els quals estaven de visita al poble del costat i es van enfrontar al bàndol contrari pels carrers de Ripoll fins que van aconseguir entrar al monestir i fer retirar a l'atacant.

La calma, però, no va durar gaire. Aquella mateixa nit van assaltar el monestir de nou, i en aquest últim atac van produir-se moltes morts. Els enfrontaments es van allargar durant més d'un mes, però finalment, al 5 d'octubre es va signar la Pau amb la intervenció de la comunitat Sant Joan de les Abadesses que va actuar com a intermediaris.

Després d'aquest conflicte, en Rocaguinarda va abandonar Catalunya, direcció a Nàpols, per servir a l'exèrcit durant un mínim de 10 anys obligatoris. L'última notícia que es coneix del bandoler és de l'any 1635, el qual encara estava servint a l'exèrcit a la mateixa ciutat de Nàpols.

4. El mas Rocaguinarda

4.1 Entorn geogràfic i situació

La masia on va néixer el nostre bandoler i on ell va viure durant la seva infantesa, la trobem situada al municipi d'Oristà.

Aquest poble forma part de la comarca d'Osona, una de les comarques que componen la Catalunya central, i dins d'aquesta és el municipi que té més extensió territorial (Fig.1). Més concretament, el trobem situat a la subcomarca del Lluçanès, el qual està compost per 14 municipis i entre tots, ocupen una extensió total de 400 km².

Fig. 1: mapa d'Osona, amb el municipi d'Oristà senyalitzat.

«<https://ca.wikipedia.org/wiki/Orist%C3%A0>»

El poble d'Oristà queda delimitat pels diferents municipis: per la banda Nord, Prats de Lluçanès i Olost, pel Sud hi trobem el municipi de Santa Maria D'Oló. Pel costat oriental, fa frontera amb Sant Bartomeu del Grau i Muntanyola i per l'Oest amb Sant Feliu de Sasserra i Santa Maria de Merlès.

Cal destacar que el poble, actualment està compost per dos petits nuclis, el principal que a la vegada és el que dona el nom al municipi, Oristà, i la Torre d'Oristà.

El municipi queda dividit en dues parts, des del punt de vista geogràfic, per la riera Gavarresa, la qual el travessa de Nord a Sud, i recull les aigües d'altres rieres del Lluçanès, el Bassi i el Segalers. A més a més, ens separa els dos nuclis de població que componen el municipi, Oristà queda a la banda esquerra d'aquesta, enfonsat en una vall a uns 468 metres d'altitud, i en canvi, la Torre d'Oristà, queda al costat dret, una mica cap al Nord, situada sobre una petita plana elevada.

Dins de l'extens terme municipal que abasta el poble, l'accident geogràfic més elevat que trobem i que destacarem és Sant Salvador de Serradellops, el qual el trobem a uns 800 metres d'altitud. I en canvi, per contrastar, el punt més baix seria el curs inferior de la riera Gavarresa, a 450 metres d'altitud.

Si parlem del paisatge, es diu que la subcomarca del Lluçanès té un paisatge força homogeni, on predomina sobretot la vegetació molt frondosa de boscos de roure martinenc, tot i que actualment és una zona molt poblada de pins. Però a la vegada també és molt variat. Això és degut a la seva situació, ja que es troba entre el curs mitjà de dos rius importants de la Catalunya Central. Com són el riu Ter, per la banda d'Osona, i el riu Llobregat, per la banda de les comarques del Bages i el Berguedà.

Aquest fet provoca que tot i que el Lluçanès es localitzi damunt d'un altiplà, aquest, encara que sigui lleugerament, acaba tenint dos vessants. I es a causa d'això que apareix la varietat en el paisatge. Ja que el vessant que la vessant del riu Ter està composta per un paisatge força més abrupte, amb més desnivells, unes valls molt curtes i unes rieres de curs ràpid. I en canvi, el vessant del riu Llobregat, es caracteritza per ser molt més suau, amb uns relleus no tan pronunciats, unes valls més calmoses i unes rieres les quals tendeixen a ser llargues.

Tot i la suavització del paisatge, la qual presenta la vessant del Llobregat, en el territori del Lluçanès i continuen predominant les serres i els serrats. I aquests elements compliquen força la geografia de l'espai i en dificulten la seva comunicació.

Així doncs, si busquem la masia on va néixer en Perot Rocaguinarda, la trobarem al sud del terme municipal d'Oristà (Fig. 2).

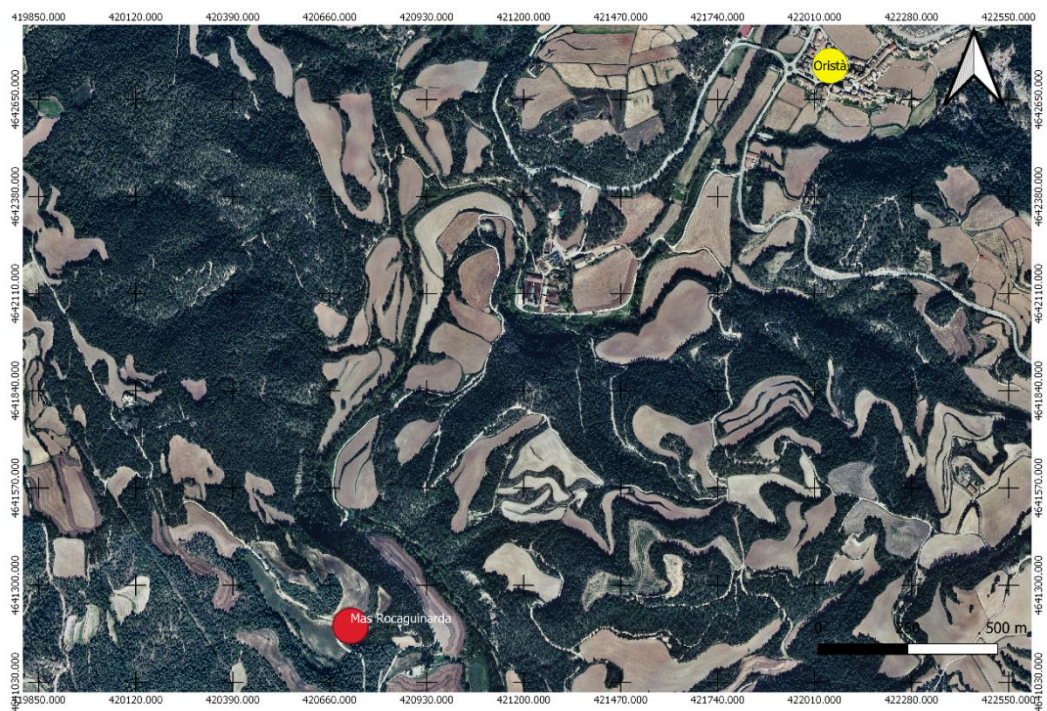

Fig. 2: mapa de situació del Mas Rocaguinarda respecte al nucli d'Oristà.

Font: Irene Berenguer Antoja

Com hem explicat anteriorment, en aquest territori hi predominen els serrats, i en aquest cas, la Roca Guinarda es troba situada en un d'aquests. Més concretament en un serrat que neix a Sant Feliu de Sasserra i va baixant, direcció Nord-Sud, fins arribar a la riera Gavarresa. (ROVIRÒ, 2006) Envoltada de camps i molt pròxima a dos altres masos, com són: cal Miquelet i el Crespi.

S'hi pot accedir de forma molt fàcil, ja sigui caminant com amb cotxe, seguint una pista forestal, la qual es pot agafar tant des del mateix poble d'Oristà, com també des de Sant Feliu de Sasserra.

Cal destacar que molt pròxim al mas, seguint un petit corriol que surt d'allà mateix, s'arriba a el cingle dels Tres Còdols. En aquest espai, el qual queda molt camuflat per la frondosa vegetació, s'hi pot observar diverses inscripcions gravades a la pedra, entre les quals hi podríem destacar una elevada presència de creus, de diferents tipus, com també esgrafiats amb el nom del bandoler, i alguns dels seus companys, un retrat i algunes dates claus, com podria ser la data en què en

Fig.3: El Cingle dels Tres Còdols.

«<http://serrallonga1640.blogspot.com/2013/12/el-cingle-dels-tres-codols.html>»

Rocaguinarda va marxar a Itàlia. Moltes d'elles es creu que són contemporànies al bandoler, però també se'n poden observar algunes de molt posteriors (Fig. 3)

4.2 Descripció del Mas Rocaguinarda

Del Mas Rocaguinarda, on va néixer el bandoler Perot Rocaguinarda i hi va viure durant la seva infantesa, en coneixem ben poca cosa. La poca informació que saben del moment en què hi va viure la família del bandoler és un fragment de l'inventari de la casa i els béns d'en Cebrià, germà gran d'en Perot i hereu de la família. I gràcies als últims masovers, sabem que va estar en funcionament fins a finals dels anys 40, principis dels 50 del segle XX.

D'aquest fragment d'inventari en tenim coneixença gràcies a Lluís Soler i Terol, ja que l'esmenta breument i n'explica alguns dels seus continguts, quan ens fa una petita descripció de la masia, en la biografia que va escriure sobre Rocaguinarda.

Tot i això, cal esmentar que en aquesta breu descripció, l'autor només explica la primera planta, i algun altre espai que ell mateix creu important, com ara el celler, però la resta són obviats.

A més a més, en la mateixa obra apareix citat que aquest inventari es trobava guardat a l'Arxiu Parroquial d'Oristà, el qual va ser cremat l'any 1936, durant el saqueig de l'església parroquial i la casa rectoral del poble.

En el llibre, més concretament en el capítol II, Soler i Terol descriu el mas com un dels millors del poble, deixant de banda la Quintana i el Bach. Per tant, d'aquesta informació en podem deduir que la família Rocaguinarda era de pagesos benestants. Tot i això, cal destacar que en comparació amb els dos masos citats en el paràgraf anterior, el mas Rocaguinarda tenia unes mides força més reduïdes i exteriorment era d'aspecte força més modest.

Al mateix llibre podem observar una sèrie d'il·lustracions que ens mostren com era el mas a principis del segle XX, quan encara estava en funcionament. Aquestes van ser fetes per Francisco Cuixart, i en ells podem observar com era l'exterior del mas, per tant la façana Nord (Fig. 4) i la cara sud-oest (Fig. 5) de l'edifici. Com també una de les portes interiors de la primera planta (Fig. 6).

Fig 4: Façana Nord del Mas Rocaguinarda, il·lustració feta per Francisco Cuixart a principis del segle XX.

«SOLER I TEROL, Lluís. 1909; *Perot Roca Guinarda, Història d'aquest bandoler*; Imprempta de Sant Josèp; Manresa; p.22»

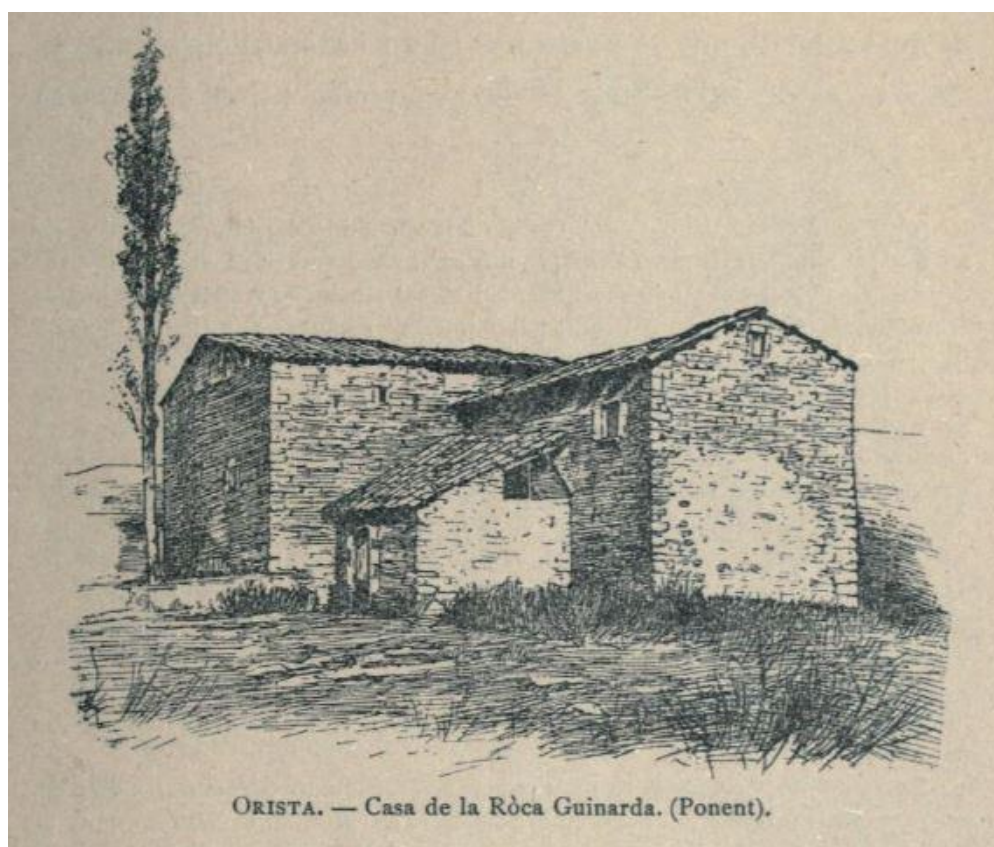

Fig 5: La cara Sud-Oest del Mas Rocaguinarda, il·lustració feta per Francisco Cuixart a principis del segle XX.

«SOLER I TEROL, Lluís. 1909; *Perot Roca Guinarda, Història d'aquest bandoler*; Imprempta de Sant Josep; Manresa; p. 23»

En aquest capítol l'autor descriu l'interior del mas. Del primer que ens parla és de l'espai que hi ha darrere la porta principal, aquest consisteix en un pati d'entrada amb una escala que permet accedir a la primera planta. Més concretament, porta a una habitació que l'autor anomena com a “sala de cap d'escala”, la qual tenia la mateixa funció que un menjador. Aquest era considerat l'espai principal de la casa, ja que des d'ell es podia accedir a totes les habitacions de la planta.

El fet que aquesta masia tingui aquest gran espai al capdamunt de l'escala, permet datar-la. Ja que aquesta gran sala va començar a ser introduïda en les masies de nova planta construïdes a partir del segle XVI. (SERRA, 2016)

En aquest menjador hi havia una taula gran amb un calaix, i al voltant d'aquesta taula hi havia dos bancs. A més a més, davant de la cuina hi havia un altre banc però de mides més petites.

La cuina era força gran i espaiosa. Dins d'aquesta, segons l'inventari hi havia un llum, una pala, una taula amb els seus bancs i altres elements propis de la cuina, que segons Lluís Soler i Terol, no cal destacar. En una de les parets d'aquesta mateixa sala, hi havia un forat fet a la paret on hi havia un bugader.

Tornant a la sala principal, també hi havia un petit accés que portava a la sala on hi havia les tines i les premses de vi. I just a sota d'aquesta habitació, hi havia situat el celler. Cal destacar que en aquest últim no hi havia gaires objectes, alguna bota i pocs utensilis més. Segons l'autor, això és degut al fet que Oristà no era considerada una bona terra per fer vi.

Una de les altres portes que es trobaven a la “sala de cap d'escala” era la de l'habitació dels amos de la casa. Durant l'època d'en Rocaguinarda, per tant, hauria estat l'habitació dels seus pares i posteriorment del seu germà gran, en Cebrià, i la seva esposa. En aquesta habitació hi havia un llit, dues cadires, tres calaixos amb roba i alguns pedrenyals penjats a la paret amb les seves respectives xarpes.

Lluís Soler i Terol, també anomena un segon pis, però no en destaca res important, ja que en el segle XX, moment en què ell escriu el llibre, aquesta planta ja estava ensorrada. I de la resta d'espais de la casa, diu que no tenien més importància i per aquest motiu ja ni els nomena.

Tal com hem pogut observar, aquesta descripció que apareix en el llibre és molt mínima i ens permet conèixer molt vagament alguns espais de la casa, sobretot aquells situats al primer pis d'aquesta. I tenint en compte que era una edificació de tres plantes, hi ha molts espais dels quals en desconexem el seu ús.

Com ja hem anomenat en l'apartat de situació de la masia, aquesta es troba situada en un extrem d'un serrat, el qual acaba amb un petit cingle. A més a més, la banda de llevant, està construïda directament sobre la roca (Fig. 7).

Actualment, es troba rodejada de camps de conreu, però en el llibre de Soler i Terol, s'explica que en l'època del bandoler estava envoltada per bosc. Tot i això, el fet que hi hagués un celler, premses i una tina, fa pensar que hi hauria un conreu de vinya pròxim a l'edifici.

Fig. 7: Façana Est del Mas Rocaguinarda, en la qual es pot observar que està construïda directament sobre la roca, damunt d'un petit cingle.

«https://ambotes.com/2011/09/30/esgrafiats-den-perot-rocaguinarda-orista-llucanes-osona/img_5220/»

En aquest moment, l'estat de conservació en el que es troba és força dolent, això fa que la identificació d'espais sigui molt complicada. Podem veure que no es conserven ni la primera ni la segona planta, només algunes de les parets d'aquestes.

Aquests murs tenen una altura màxima d'uns 8 metres aproximadament. Estan fets de carreus de pedra tallats de forma rectangular i força regulars, lligats amb morter de calç. Cal destacar que els que formen part de la façana nord, estan molt més treballats i són més grans que la resta de casa. Aquest fet el podem relacionar amb una esquadra que parteix tant el mur exterior Oest com la paret mestra central. Aquesta esquadra ens marcaria una ampliació de la casa, i s'hi pot observar amb claredat que les juntes de la cantonada original, i la part nova de l'edifici, en aquest cas la façana, no han estat lligades. (Fig. 8 i 9)

Fig. 8 i Fig. 9: A l'esquerra el mur Oest exterior i a la dreta la paret mestra central de l'interior de l'edifici, on es pot observar l'esquerda que divideix el mur vell i el de l'ampliació.

Font: Irene Berenguer Antoja

Tal com s'observa en la Figura 7, mostrada anteriorment, les parets del segon pis d'aquest edifici estaven fetes de tàpia. D'aquesta ja només se'n conserva un fragment, en la paret Est de la casa, el qual està a punt de caure.

Com hem dit abans, la façana de la casa està molt més treballada que la resta de murs de la casa. En aquesta podem observar-hi una gran porta d'entrada, amb un arc fet amb dovelles d'unes dimensions força grans (Fig. 10). En una d'aquestes, es pot observar una inscripció la qual ens podria indicar qui va tallar les pedres per poder fer la porta, però en l'estat en què es troba és difícil de llegir. (Fig. 11).

Fig. 10: Façana Nord del mas.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. 11: Inscripció que apareix en una de les dovelles de l'arc de la porta d'entrada al mas. A la primera línia es pot intuir el nom Felix, i en el cas de la segona, sembla que la primera lletra seria una G o una S

Font: Irene Berenguer Antoja

A més a més hi podem observar 3 finestres de diferents dimensions. La de la planta baixa, situada al costat de la porta d'entrada, és una finestra petita i allargada, emmarcada amb pedres de dimensions més grans que la resta de la paret, i està reixada amb una reixa metàl·lica (Fig. 12)

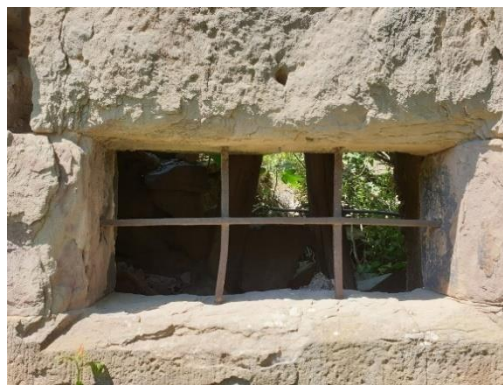

Fig.12: Finestra amb reixa metàl·lica.

Font: Irene Berenguer Antoja

Les altres dues, situades al primer pis tenen unes dimensions força més grans. I és convenient destacar la finestra de sobre la porta d'entrada, la qual està reconstruïda amb totxos. A l'observar la il·lustració que apareix en el llibre de Lluís Soler i Terol, veiem que quan es va dibuixar, aquesta finestra no era així. Per tant, la seva reconstrucció va ser posterior, possiblement va ser feta poc abans de l'abandonament del mas, a mitjans del segle XX.

Fig 13: Contraforts.

Font: Irene Berenguer Antoja

En la mateixa façana, podem observar un gran retall del mur, el qual va des de la teulada i arriba a les dovelles de la part superior de l'arc de la porta. Aquest és degut a que després de marxar els últims masovers i que el mas es quedés abandonat, es va vendre molt del material constructiu d'aquest a poblacions veïnes, com poden ser els carreus de la façana com també les teules de la coberta.

El costat Est de l'edificació, com ja hem comentat abans, està construït directament sobre la roca, és per aquest motiu que hi trobem la presència de dos contraforts, els quals aguanten la paret exterior. (Fig. 13)

La coberta del mas era de dues vessants i actualment no se'n conserva pràcticament res. Només en podem observar un petit fragment a la cantonada nord-oest de la façana (Fig. 14), el qual ens permet conèixer com estava feta. Primer s'hi col·locava una base de lloses i sobre d'aquestes hi anaven les teules.

Fig. 14: Fragment de la coberta conservat.

Font: Irene Berenguer Antoja

Per tal de poder explicar l'interior de l'edifici i fer-ne el discurs més entenedor, he elaborat una planta de l'edifici.

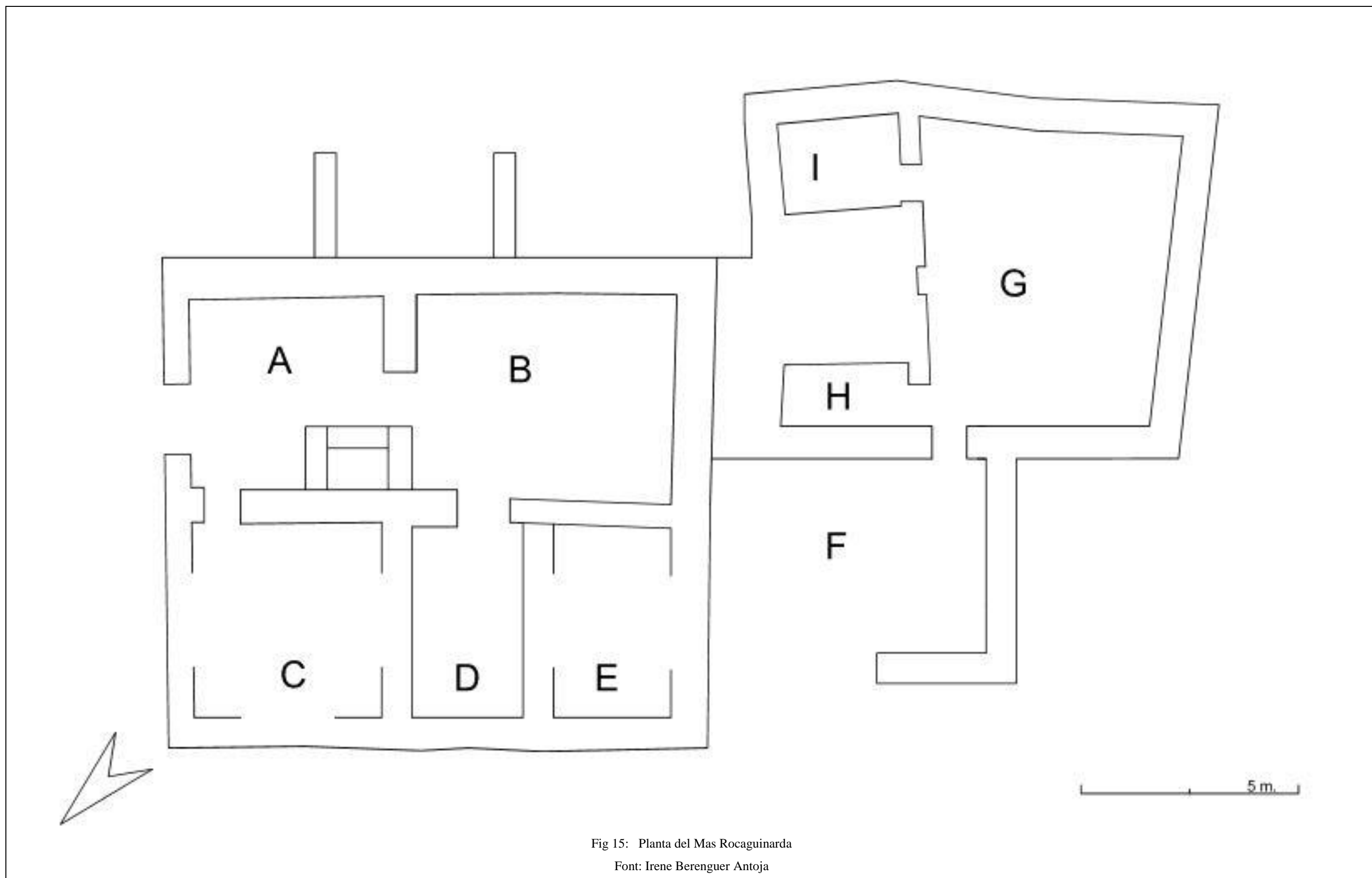
En aquesta podem veure com estaven distribuïts els espais interiors del mas. Podem destacar que tot i tenir unes mides força discretes, en comparació amb altres masos benestants de la zona, aquest ocupa una superfície total d'uns 228,61 m² aproximadament. I tal com viem a la planta, el podem dividir en 2 cossos.

El dibuix de la planta, el qual podem observar a continuació, ha estat elaborat a partir de l'estudi directe de les restes de l'edificació.

D'aquestes, com també dels espais que conformaven el seu conjunt, se'n va dibuixar un esbós i se'n prendre mides utilitzant el mètode de triangulació. (veure annex)

Per tal d'agafar aquestes mides s'han utilitzat les següents eines: cinta mètrica, medidor làser de distàncies i un nivell làser Leica Lino P5, el qual marca escaires.

Un cop calculades les distàncies, s'ha procedit a la seva digitalització, utilitzant el programa AutoCAD 2019, a partir del qual s'ha obtingut aquesta planta resultant. (Fig. 15)

El primer d'ells, estaria situat a la part Nord, i estaria compost per 5 àmbits diferents: A, B, C, D i E.

El primer espai que trobem és l'àmbit A. En aquest s'hi accedeix des de la porta d'entrada al mas. Té una planta quadrada i en destacariem principalment una petita estructura formada per murs de pedres, lligades amb morter de calç, de forma rectangular a la cantonada sud-oest. (Fig. 16). Aquesta està adossada a la paret mestra central que divideix l'interior de la casa en dues bandes, Est i Oest. I a la mateixa paret s'hi poden veure les restes d'una estructura de fusta que s'enfila des del terra, en diagonal direcció Nord-Sud. Aquesta ens fa pensar que podria tractar-se de l'escala de la qual parla Lluís Soler i Terol en el seu llibre. I per tant, això indicaria que l'àmbit A es tractaria del pati d'entrada.

També destacar que en aquest espai hi trobem dos accessos, un a l'àmbit B, al sud de l'habitació, i l'altre al C, situat a la paret Oest. l'àmbit C. D'aquest últim, és important esmentar que de totes les portes de l'interior de la casa, és l'única que té la llinda de pedra, la resta són totes de fusta. (Fig. 17).

Fig 16: Petita estructura formada per murs de pedres, lligades amb morter de calç, de forma rectangular a la cantonada sud-oest.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. 17: Porta d'accés a l'àmbit C, l'única que té la llinda de pedra, la resta són totes de fusta.

Font: Irene Berenguer Antoja

L'àmbit B, té una forma molt similar a l'anterior, però es caracteritza per un arc una mica apuntat que divideix l'estança d'Est a Oest. (Fig. 18).

Al mateix àmbit B, al centre de la paret Sud i trobem una fusta que fa pensar en una llinda de porta o finestra, la qual s'observa parcialment, però sembla tapiada. (Fig. 19).

I a més a més, entre la paret Nord de l'espai i l'arc, per la banda de ponent, hi trobem la porta d'accés a l'habitació D.

Fig. 18: Arc una mica apuntat que divideix l'estança B.

Font: Irene Berenguer Antoja

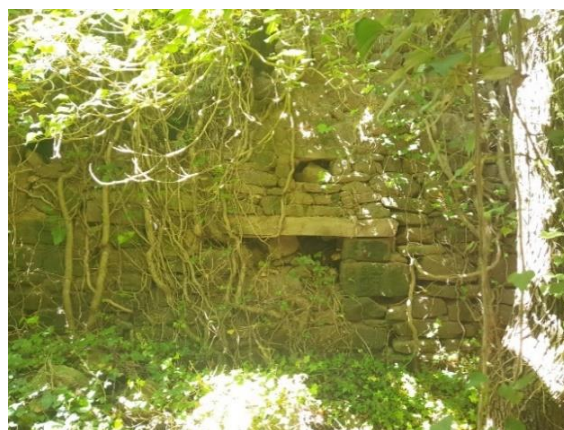

Fig. 19: La llinda de porta o finestra, però només s'observa parcialment.

Font: Irene Berenguer Antoja

Dels espais C, D i E, en podem dir ben poca cosa. Es troben colgats de runa fins a arribar al nivell de les bigues del sostre de la planta baixa. Tot i això, com que s'han conservat les parets, podem identificar de forma aproximada la forma que tenien, és per això que al

dibuix de la planta apareixen dibuixat a partir de línies discontinúes. L'àmbit C, tindria una planta quadrada de mides similars a la A o B. En canvi els altres dos tindrien una planta rectangular, més petita i estreta.

A l'únic d'aquests àmbits al qual es pot accedir és al D, des de l'accés que trobem a l'habitació B. En aquest podem observar algunes bigues que encara es conserven, i a més a més, podem observar en els murs laterals, la presència d'arcs, els quals han estat tapats. (Fig. 20).

Fig. 20: Arc tapat del mur Sud de l'àmbit D.

Font: Irene Berenguer Antoja

Si mirem la part superior de les parets, podem observar alguns elements que hi hauria hagut a la primera planta del mas. Parlant amb el propietari de la casa, li sembla recordar que al primer pis, en un dels àmbits situats sobre, les habitacions D o E hi hauria hagut un forn, per tant podem interpretar que en un d'aquests espais hi hauria hagut la cuina.

A més a més, a partir de les parets que es conserven podem observar la diferencia de tractament d'aquestes a la planta baixa o al primer pis. En aquest últim, estaven recobertes de morter de calç. I en alguns punts concrets, com és el cas del lloc on estaria situada la possible escala, hi podem observar, en el mateix morter, incisions en forma de creu (Fig. 21). En una entrevista a un dels últims masovers que va viure a la casa, explica

que aquesta estava plena de dibuixos i inscripcions, però actualment no se n'han conservat més. (RR, 01/02/1993)

Fig. 21: Detall d'una de les creus dibuixades al morter que recobreix la paret.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. 6: Il·lustració de la porta d'accés a l'habitació dels amos del mas.

«SOLER I TEROL, Lluís. 1909; *Perot Roca Guinarda, Història d'aquest bandoler*; Imprempta de Sant Josèp; Manresa; p.25»

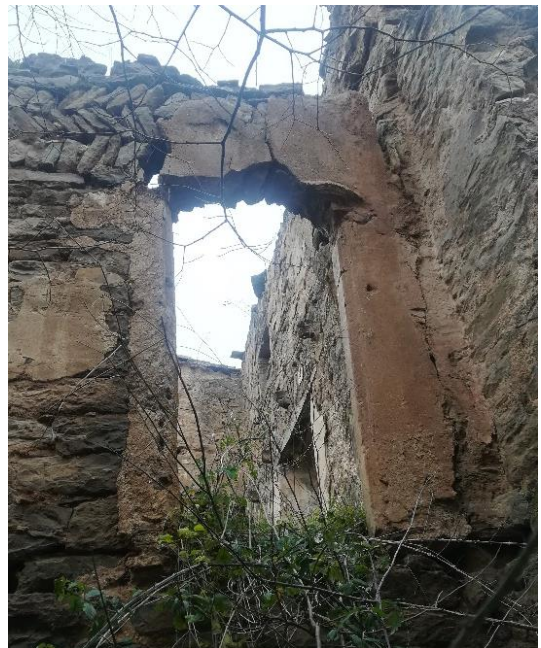

Fig. 22: La porta similar a la il·lustració que apareix en el llibre de Lluís Soler i Terol.

Font: Irene Berenguer Antoja

En alguns punts d'aquestes parets, és important destacar la presència d'*opus spicatum*. Aquest, probablement era utilitzat per tal d'evitar que les esquerdes trenquessin la paret, desviant-les.

I per últim, un altre element a destacar, és a sobre de l'àmbit A, més concretament sobre la porta de la llinda de pedra. Just a sobre, a la planta superior, hi ha una porta (Fig. 22) molt similar a la que va dibuixar Francisco Cuixart i que Lluís Soler i Terol diu que és la porta de l'habitació dels amos de la casa.

El segon cos del mas, tal com es pot observar a la planta, està situat al Sud d'aquest. Així doncs, aquest bloc el dividim en 4 habitacions: la F, G, H i I. És important tenir en compte que a diferència del primer cos de la casa que hem explicat, el qual tenia dos pisos, aquest només en té un.

En el cas de l'àmbit F, té una planta rectangular. Tal i com observem en les il·lustracions de Francisco Cuixart, hi trobaríem una porta d'accés, però aquesta paret no es conserva. Actualment només es conserven la paret Est, on trobem l'accés a les altres habitacions, i la Sud. Des d'aquest accés, anomenat anteriorment, accedim a l'habitació G. Aquesta, té una planta rectangular i un arc apuntat com el que hem trobat a l'àmbit B, que travessa l'espai d'Est a Oest (Fig. 23). Tal i com podem observar a la imatge, aquest arc serveix de punt d'unió de les bigues, les quals travessen l'habitació per tal de poder subjectar el sostre.

A la paret Nord, trobem dues portes, aquestes comuniquen amb els àmbits H i I. En el cas del primer, situat a la part a la banda de ponent, es tracta d'una habitació rectangular, de dimensions petites i molt estreta.

Fig. 23: Arc de l'habitació G.

Font: Irene Berenguer Antoja

Podem observar a la paret un forat de pedres caigudes i les bigues que aguantaven al sostre encara es conserven.

I en el cas de l'àmbit I, situat a la meitat de llevant de la paret, té una planta de forma quadrada. I al mur situat al nord hi ha una petita finestra en forma d'espitllera. D'aquesta habitació, també en podem destacar que la seva altura, com de la mateixa porta d'accés, és més baixa que en la resta d'espais.

És important mencionar, que a diferència del primer cos del mas que hem explicat, en aquest, tant la planta baixa com la primera planta tenien les parets recobertes de morter de calç, exceptuant l'àmbit F.

I per acabar, si tornem a l'habitació G, cal destacar una pedra molt característica situada molt pròxima al terra a la paret Nord, entremig de les habitacions H i I (Fig. 24). Aquesta pedra, la qual es troba en un forat fet voluntàriament a la paret i emmarcat amb pedres, es tracta d'una boixa. (Fig. 25). Podem observar darrere d'aquesta, les rajoles que formarien part de les parets de la tina, i al mig de la pedra, el forat per on en sortia el vi. Per tant, entre els espais H i I, hi trobaríem situada la tina del mas, és per aquest motiu al dibuix de la planta que sembla que hi hagi una habitació perduda. Així doncs, la boixa en permet conèixer que l'àmbit B, com deia a l'inventari anomenat per Lluís Soler i Terol, consisteix en el celler de la masia, i que a la planta superior d'aquest hi tindríem la boca de la tina i la sala amb les premses de vi.

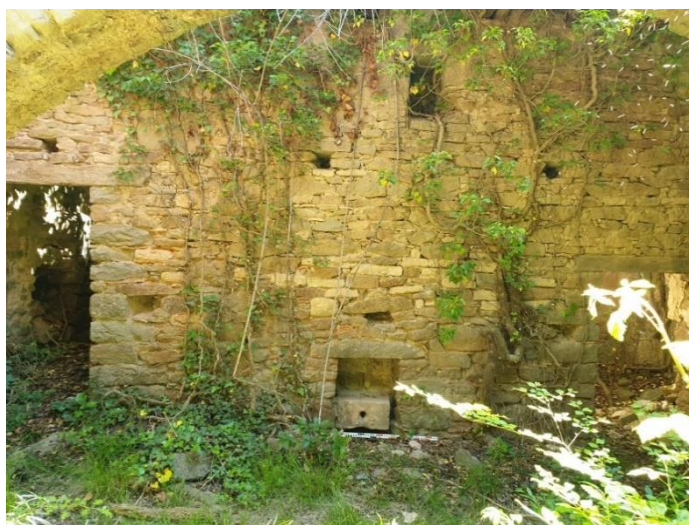

Fig. 24: Paret Nord de l'àmbit G, s'hi poden observar els accessos de les habitacions H i I, i al centre la pedra.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. 25: La boixa, les rajoles que formen part de les parets de la tina al darrere, i al mig de la pedra, el forat per on en sortia el vi.

Font: Irene Berenguer Antoja

Personalment, crec que també és important mencionar l'entorn més pròxim al mas Rocaguinarda.

Al seu exterior hi trobem alguns elements importants de destacar. Un d'ells està situat davant de la façana nord de la masia, sobre la mateixa roca en la qual s'ha construït la casa. A uns 7 metres de distància de la casa, podem veure un forat de pal excavat a la roca d'unes

Fig. 26: Forat de pal excavat a la roca, a l'exterior del mas.

Font: Irene Berenguer Antoja

dimensions d'uns 20 centímetres aproximadament, i de forma quadrada. (Fig. 26).

A més a més d'aquesta mateixa cara de la casa, en surt un petit corriol que com hem explicat en l'apartat de situació, condueix al cingle dels Tres Còdols. El qual, passa per una petita barraca, d'època contemporània, la qual ja no s'utilitza però encara s'hi pot veure palla emmagatzemada.

I per la banda oposada, de l'edificació, en surt un altre petit corriol que porta a un dipòsit d'aigua i a un petit rierol d'aigua, situat sota de la casa (Fig. 27).

Fig. 27: Dipòsit d'aigua situat a sota del mas.

Font: Irene Berenguer Antoja

4.3 Problemàtica de gestió

Com ja hem comentat a l'inici del treball, el patrimoni arqueològic que pertany en èpoques posteriors a la Medieval, per tant modern i contemporani, té encara poc reconeixement dins de la mateixa arqueologia. Per tant, moltes vegades aquest o no és gestionat de la forma correcta o fins i tot és oblidat. I això es pot observar de forma molt clara en el cas del Mas Rocaguinarda.

En Perot Rocaguinarda, el bandoler, és un personatge molt conegut localment. Cosa que podem observar a partir de la quantitat d'espais o fins i tot esdeveniments que duen el nom del bandoler en els pobles de la zona, sobretot a Oristà i a Olost.

A Oristà, per exemple, trobem el Museu Rocaguinarda, dedicat a la terrissa dels Països Catalans, i també una fira d'artesanía, la qual també porta el nom del bandoler. Tot i això, en cap dels dos casos, trobem que aquests espais estiguin enfocats al bandolerisme o en el personatge de Rocaguinarda com a tal.

En el cas d'Olost, hi trobem l'Espai Perot Rocaguinarda, el qual explicarem a continuació. I també, des de fa 10 anys es duu a terme la Fira d'en Rocaguinarda, en la qual, a més a més de l'ambientació de l'època, també s'hi representen diferents escenes relacionades amb la vida i llegenda del bandoler.

Aquesta importància que té el personatge de Perot Rocaguinarda a la localitat veïna d'allà on va néixer, és causada per la novel·la que va escriure Anicet Salvans i Coromines l'any 1956, *Perot, el bandoler*. En aquesta, es presenta tant al bandoler de forma molt idealitzada, i a més a més, inclou una mica de romanticisme en la seva agitada vida. És d'aquí d'on apareix el personatge fictici de la Mercè de Pecanins, l'enamorada d'en Perot, filla del poble d'Olost.

Va ser degut a aquesta obra, que el bandoler va passar a ser, també, part de la història, o de la llegenda d'Olost. És per això que els seus vilatans, l'any 1987 van decidir convertir aquesta parella fictícia, en Perot i la Mercè, en les cares dels gegants del poble. Els mateixos habitants d'Olost es van encarregar de construir-los, i degut a no ser especialistes en construcció de gegants, els primers models que van fer van resultar tenir un pes més elevat del normal. Al cap de 15 anys, van construir-ne els substituïts, aquest cop molt més lleugers i fàcils de portar, els quals encara surten a ballar durant les festes i trobades geganteres. (CABALLÉ, 04/03/2012)

I actualment, els 2 gegants originals són exposats a l'Espai Perot Rocaguinarda. Aquest espai va obrir l'any 2013 i està situat al centre d'Olost. És un centre d'interpretació que està dedicat al bandoler Rocaguinarda, tal i com el seu nom indica. I on a més a més de conèixer la seva biografia i la seva llegenda, també permet aprofundir en el fenomen del bandolerisme català. Des del mateix Espai, també, se solen organitzar diferents activitats relacionades amb els bandolers.

Tal com hem pogut observar, tant a Oristà com a Olost, el personatge del bandoler és explotat d'una manera o altra. Però també és veritat, que el fet que Perot Rocaguinarda fos nascut al municipi d'Oristà, i que el poble veí també l'exploti i el reivindiqui com a seu, ha portat algunes situacions de conflicte entre les dues localitats.

Com per exemple, en el moment en què Olost va decidir dedicar i ambientar la fira del poble entorn la figura de Rocaguinarda i el bandolerisme. Aquest conflicte queda plasmat en una notícia publicada al bisetmenari *El 9nou*, el 13 de novembre de l'any 2009. És possible que aquest conflicte hagi estat una de les causes per les quals el Mas Rocaguinarda hagi quedat mig oblidat.

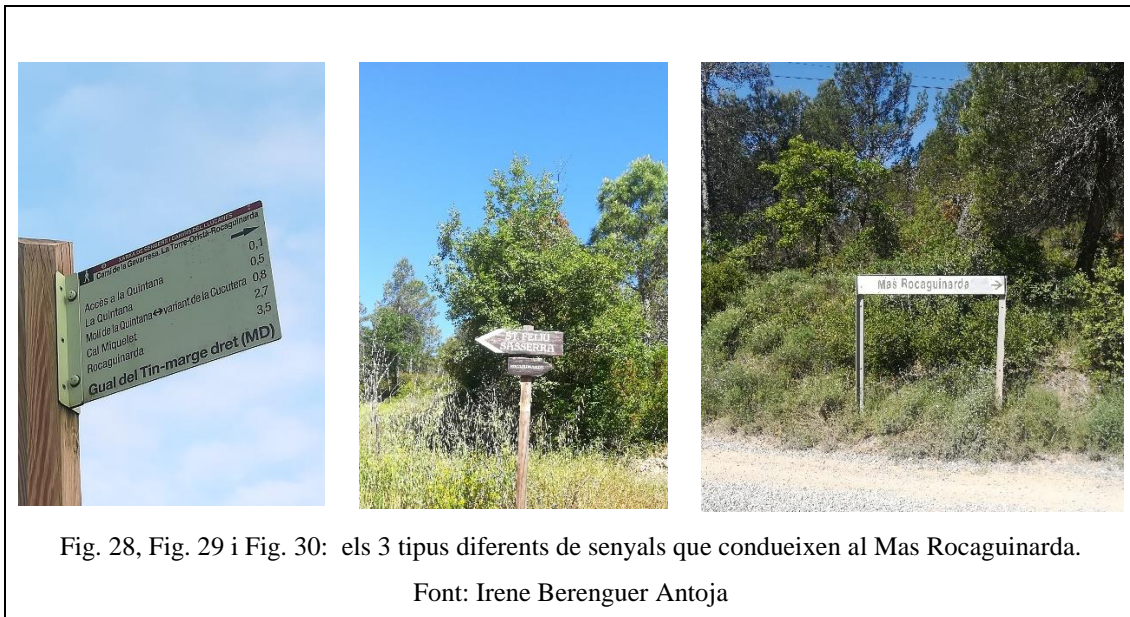
Tot i que cal tenir en compte que el mas es troba situat dins d'una finca que és propietat privada, a la mateixa pàgina web de l'ajuntament del poble no apareix. Només és citat en l'explicació d'un dels punts d'interès per visitar del municipi, com és Cingle dels Tres Còdols, i perquè es troba situat al costat d'aquest.

A més a més, cal destacar que si busquem la direcció del Mas Rocaguinarda a Googlemaps, la ubicació que ens mostra és incorrecte. Ja que en aquella ubicació concreta hi ha la Casa Segalers, la qual porta el mateix nom de la riera que li passa pel costat.

Un altre fet que pot ser un dels causants d'aquest oblit és que per tal d'accedir al mas, no és necessari entrar dins del nucli de cases d'Oristà, ja que la pista forestal la qual condueix a la casa, es pot agafar des de just abans d'arribar al poble o fins i tot des de Sant Feliu de Sasserra. Per tant, tot i està situada dins del mateix municipi, no té connexió amb el nucli del poble.

Per tots els fets explicats anteriorment, és possible que siguin part del motiu pel qual l'edifici no és considerat patrimoni cultural del municipi. Tot i això, és cert que l'ajuntament ha arribat a un acord amb els propietaris de la finca per senyalitzar el camí

que porta a la casa. D'aquests senyals en trobem de 3 tipus diferents: (Fig. 28, Fig. 29 i Fig. 30)

I tot i que abans hem dit que a la web de l'ajuntament no apareix en cap lloc, si que cal destacar el fet que ofereixen dues rutes per poder fer caminant, les quals passen per davant de la masia. Com per exemple:

- <http://www.orista.cat/el-municipi/gaudeix-del-poble/que-visitar/ruta-orista-mas-rocaguinarda-esgrafiats-den-perot-orista.html>
- <http://www.orista.cat/el-municipi/gaudeix-del-poble/que-visitar/ruta-orista-la-torre-dorista-sant-feliu-sasserra-rocaguinarda-la-quintana.html>

Possiblement, relacionat amb l'oblit, i tot i haver llegit en alguns articles l'interès per la seva conservació i la seva impotència com a patrimoni. Probablement també degut al gran cost econòmic que suposaria la seva restauració. L'edifici s'ha anat deteriorant i el seu estat de conservació és força dolent. Una altra causa d'aquest mal estat també és l'espoli i la venda del material constructiu, que ha patit l'edifici des del moment en què va deixar de funcionar. Actualment, com ja hem explicat només es conserven parts dels murs exteriors i les parets mestres de la casa. Però tal i com estan existeix el perill de que acabin de caure.

Per altra banda, a diferència del mas, el que sí que és considerat com a patrimoni cultural del municipi d'Oristà és el Cingle dels Tres Còdols. Com ja hem comentat, en la paret d'aquest cingle hi ha esgrafiats els quals segons la llegenda es diu que van ser fets pel

mateix bandoler i la seva colla. Però tot i ser considerat patrimoni cultural, el tracte que rep tampoc és tan diferent al del mas. Per començar està senyalitzat molt discretament. Aquests senyals, les quals comencen del Mas Rocaguinarda, consisteixen en una sèrie de punts o línies, de color vermell o verd. Però en cap moment podem trobar un cartell on s'indiqui que les següents marques condueixen al cingle. (Fig. 31 i Fig. 32)

Fig. 31 i Fig. 32: Marques condueixen al cingle dels Tres Còdols.

Font: Irene Berenguer Antoja

A més a més, tot i ser un espai molt característic i interessant de conservar, l'única mesura de protecció que s'hi ha aplicat és un cartell que diu: respectem els gravats. (Fig. 33) Cosa que no atura ni evita que s'hi produeixin actes vandàlics. (Fig. 34)

Fig. 33: Cartell de: respectem els gravats.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. 34: Actes vandàlics al Cingle dels Tres Còdols.

Font: Irene Berenguer Antoja

4.4 Proposta de futur

Tal com hem pogut observar, l'estat actual en què es troba el Mas Rocaguinarda i les poques dades que en tenim d'aquest, no ens permeten conèixer en profunditat la seva història, ni com funcionava la vida en aquest espai.

Per tant penso que seria necessària una neteja tant de la vegetació que hi ha a l'interior d'aquest com de la runa caiguda a l'interior de les habitacions. D'aquesta manera podríem observar amb claredat la forma que tenien els diferents àmbits de la casa, sobretot aquells en els quals per culpa de la runa no s'hi pot accedir.

A més a més, penso que seria interessant realitzar una excavació amb la qual es pugui trobar el nivell del terra original. Ja que, actualment, aquest no es coneix i per tant no es poden saber les altures exactes de les diferents habitacions ni de les portes, cada un dels àmbits es troba en una cota diferent, i fins i tot en un mateix àmbit trobem molts desnivells. De la mateixa manera que resultaria molt convenient dur a terme aquesta intervenció arqueològica, tant a la casa com en el seu entorn immediat, perquè això ens podria aportar informació i ajudar-nos a datar el moment de construcció d'aquesta i de les seves ampliacions.

També proposo una consolidació i restauració dels murs i parets principals de la casa. En l'estat en què es troben ara, és molt probable que es vagi enrunant més de mica en mica. I a més a més, això també suposa un perill per aquells caminants i visitants inquiets que s'acostin a l'edifici, ja que podrien prendre mal. Per tant, per tal assegurar el lloc i fins i tot fer possible l'accés d'aquests visitants, penso que caldrà realitzar una sèrie d'intervencions necessàries per poder adequar l'espai a les Normes de Seguretat i Prevenció de Riscos necessaris.

Actualment, per arribar al mas Rocaguinarda trobem uns cartells indicatius molt discrets els quals mostren el camí, però un cop arribat al mas, l'única informació que trobem sobre l'edifici és un senyal dels petits recorreguts, que indica el nom de l'espai i un senyal de perill que indica que no es pot accedir a l'interior d'aquest. Tot i ser un espai que va veure néixer a un dels personatges més importants del que va ser el bandolerisme català, no està explicat a enlloc. Per tant, crec que seria convenient la instal·lació d'un plafó informatiu en el qual apareguin les dades principals de la casa i una introducció al personatge de Perot Rocaguinarda.

De la mateixa manera que seria convenient posar una sèrie de cartells i indicacions, els quals marquin la direcció que s'ha de seguir per poder arribar al single dels Tres Còdols. Ja que en aquest moment, el camí està només senyalitzat amb una sèrie de marques vermelles, però a enlloc està especificat on condueixen.

També seria interessant, si al final és possible pel públic poder accedir a l'interior de la casa, fer una consolidació i restauració de la tina i posar-hi també plafó explicatiu de què és una tina, les seves parts i com funcionava, acompanyat d'un dibuix il·lustratiu. Ja que la caixa, la qual trobem a l'habitació del celler, és un element que crida molt l'atenció a simple vista i d'aquesta manera el públic podrà arribar a conèixer quin ús tenia.

Tal com hem comentat a l'apartat de problemàtica de gestió, el Mas Rocaguinarda es troba situat en un indret molt apartat del nucli de cases d'Oristà, i a la vegada es troba a una distància força pròxima al poble de Sant Feliu Sasserra. Aquest segon municipi és conegut per la presència de bruixes durant el segle XVII.

Així doncs, seria interessant que aquests dos pobles, juntament amb Olost, marquessin el recorregut d'una ruta excursionista que comunicés les tres localitats. La qual podria sortir d'Oristà, parant a visitar el Mas Rocaguinarda i els esgrafiats, continués cap a Sant Feliu Sasserra i passant per alguns espais emblemàtics del terme municipal relacionats amb la bruixeria, com també una parada obligatòria al Centre Interpretació de la Bruixeria. I continués direcció Olost, on es pogués visitar l'Espai Perot Rocaguinarda.

Seria molt idoni que aquesta fos una ruta circular, d'aquesta manera es podria iniciar des de qualsevol dels 3 municipis i permetria acostar als caminants com era el Lluçanès durant l'època de bruixes i bandolers.

Un exemple de ruta podria ser la proposada a continuació: (Fig. 35)

Fig. 35: Exemple de ruta que comunica amb els diferents municipis relacionats amb el bandolerisme i les bruixes.

«<https://ca.wikiloc.com/rutes-senderisme/bandolers-i-bruixes-al-lucanes-37188326>»

Tal com es pot veure en la imatge, aquesta és una ruta circular. En aquesta casa s'inicia al municipi d'Oristà. Des d'aquest, es dirigeix al Mas Rocaguinarda, passant per la Quintana. Un cop al mas, el camí es devia per tal de poder visitar els esgrafiats del Cingle dels Tres Còdols, molt pròxim a la masia.

Seguidament, s'agafa el camí que condueix a Sant Feliu Sasserra, seguint el camí de la Rocaguinarda. Un cop allà, com ja hem dit abans, es podrà fer una visita el Centre Interpretació de la Bruixeria. I amb la visita finalitzada, s'agafa el camí direcció La Torre d'Oristà. En aquest punt es passa pel jaciment romà de Puig Ciutat, i s'agafa el camí de la Coromina i que condueix a Olost. Allà es podrà visitar l'Espai Perot Rocaguinarda,

l'Ermita de Santa Maria d'Olost i també L'ermita de Sant Adjutori. Després d'Olost, s'agafa el mateix camí de la Coromina per retornar cap a la Torre d'Oristà i un cop allà, el camí per retornar a Oristà.

Aquesta ruta té una distància aproximada de 30 km. En el cas que no es vulgui fer tota, existeix la possibilitat d'un cop arribat a Puig Ciutat, enlloc de dirigir-se cap a Olost, es s'agafi directament el camí que porta cap a Oristà. Aquesta opció és més curta i tindria total d'un 18 km. Tot i així, també existeix la possibilitat de fer-la per trams.

Cal esmentar que la major part del camí d'aquesta ruta és una pista forestal, per tant per aquelles persones amb mobilitat reduïda o que no vulguin fer-la tota caminant, poden realitzar alguns trams amb cotxe.

5. Conclusions

Com hem anomenat al llarg de tot el treball, el bandoler Rocaguinarda va ser un dels personatges més importants del bandolerisme català.

Així doncs, com és que la seva història ha quedat tant oblidada? Possiblement això sigui degut al fet d'haver estat indultat i no haver tingut una mort tant impactant i heroica, en certa manera, com Joan Serrallonga. Aquest fet, podria ser també el causant de que no s'hagi convertit en el principal protagonista de llegendes i obres de literatura popular.

Cal destacar que si no hagués estat per Lluís Soler i Terol, el qual va escriure la biografia del bandoler, molt probablement, avui en dia en sabríem encara menys informació.

Personalment, penso que com a conseqüència de l'oblit d'en Perot Rocaguinarda, la casa on va néixer aquest personatge també ha quedat oblidada. A més a més, amb el pas del temps s'ha anat malmetent fins a arribar a l'estat en el que es troba actualment.

Del mas se'n sap ben poca cosa, ja que la informació que existia sobre aquest va ser cremada juntament amb l'Arxiu Parroquial d'Oristà. Això sumat a la conservació de l'edifici, ha dificultat encara més la interpretació dels seus espais. És per aquest motiu que hem proposat una excavació de l'espai. De tal manera que es pugui trobar el nivell del terra original, com elements que ens permetin identificar les funcions dels diferents àmbits de la planta baixa. I a partir de la qual fins i tot es pugui concretar el moment de

la seva construcció, i com a resultat, complementar les poques dades que es tenen actualment.

Com hem dit anteriorment el patrimoni arqueològic d'època moderna o contemporània, no és reconegut de la mateixa manera com ho és el d'època medieval o clàssica. I aquest poc reconeixement tampoc ha ajudat a preservar l'edifici. Això ho podem observar, en el nostre cas, per la forma en com està indicat el camí per accedir al mas, com també per d'informació que es troba *in situ* sobre l'espai, com fins i tot pel tracte que se'n ha fet de les estructures.

És per aquest motiu que també hem suggerit una sèrie de mesures les quals consisteixen en un procés de restauració i consolidació de les estructures. Això haurà d'anar acompanyat d'una neteja de l'espai de tal manera que s'evitarà que es malmeti més.

Lligada a aquestes últimes mesures, crec que també és necessària una museïtzació de l'espai. Per tal de donar reconeixement al lloc, a la seva història i fins i tot al bandoler Rocaguinarda. Seria molt interessant que aquesta, anés acompanyada d'una adequació de l'espai, a partir de la qual es permeti al públic l'accés al seu interior. A més a més, per tal de fer arribar la informació al públic, el qual visiti l'espai, és necessària l'aplicació d'un panell informatiu a l'exterior del mas en el qual s'expliqui la vida del bandoler, es faci una breu descripció del mas i del seu funcionament durant la seva època.

També cal tenir en compte la situació de l'edifici. Com ja hem explicat, aquest es troba molt allunyat del nucli de cases del poble d'Oristà, però a la vegada es troba a una distància similar al poble de Sant Feliu Sasserra. I sense oblidar, l'existència d'un centre d'interpretació del bandolerisme, com és l'Espai Perot Rocaguinarda, situat al municipi d'Olost. Relacionant aquests fets, podria resultar interessant un acord entre les tres localitats, per poder preservar el lloc i fer-ne una bona difusió, la qual al final beneficiaria als tres pobles.

És per aquest motiu que hem realitzat l'última proposat, una ruta excursionista. Amb aquesta es vol donar a conèixer la història del Lluçanès durant l'època moderna, no només centrada en el bandolerisme, sinó que també amb les bruixes. Ja que a Sant Feliu Sasserra van haver-hi diversos casos de crema de bruixes durant aquells temps.

Així doncs, aquesta ruta, que com ja hem explicat té un recorregut llarg però també un de més curt, i a més a més es pot fer per trams o fins i tot amb cotxe. Tot això la fa accessible

a un públic molt divers, ja sigui senderista, com familiar, com fins i tot adaptat a persones amb problemes de mobilitat. Així doncs, permet fer arribar el patrimoni tant històric com arqueològic de la zona a molta més gent. I a més a més, també aprofita per donar a conèixer altres espais que formen part del patrimoni cultural del Lluçanès, d'altres cronologies diferents, com pot ser el cas del jaciment de Puig Ciutat situat a Oristà. Per tant, permet donar a conèixer altres indrets dels diferents municipis pels quals travessa el seu recorregut.

6. Bibliografia

- (ALCOBERRO, 1991) ALCOBERRO, Agustí. *Pirates i bandolers als segles XVI i XVII*; Ed. Barcanova; Barcelona.
- (ALCOBERRO, 2004) ALCOBERRO, Agustí. *Pirates, bandolers i bruixes*; Ed. Barcanova; Barcelona.
- (ALCOBERRO, 2005) ALCOBERRO, Agustí. “El bandolerisme a les Terres de l’Ebre (Segles XVI-XVII)”; *Recerca*, 9; Universitat de Barcelona.
- (GARCIA ESPUCHE, 1998) GARCIA ESPUCHE, Albert. *Un Siglo decisivo : Barcelona y Cataluña, 1550-1640*; Alianza Editorial.
- (JUNYENT, 1976) JUNYENT, Eduard. *La ciutat de Vic i la seva història*; Ed. Curial, Barcelona.
- (ORDEIG, 1995) ORDEIG, Ramon. *Oristà i la seva història*; Estudis Històrics; Vic.
- (REGLÀ, 1966) REGLÀ, Joan. *El bandolerisme català del barroc*; Ed. Edicions 62, Barcelona.
- (REGLÀ, 1969) REGLÀ, Joan. *Bandolers, pirates i hugonots*; Ed. Selecta, Barcelona.
- (ROVIRÒ, 2006) ROVIRÓ, Xavier. *Perot Rocaguinarda, Cap de bandolers*; Ed. Farell; Barcelona.
- (SERRA, 2016) SERRA, Assumpta. “Masia i família pagesa a Catalunya entre el segle XVI i el començament del XX”, *Catalan Historical Review*, 9. p: 169-180
- (SOLER, 1909) SOLER I TEROL, Lluís. *Perot Roca Guinarda, Història d’aquest bandoler*; Imprempta de Sant Josèp; Manresa.
- (TORRES, 1991) TORRES, Xavier. *Els Bandolers (S. XVI – XVII)*; Eumo Editorial; Barcelona.
- (TORRES, 1993) TORRES, Xavier. *Nyerros i cadells: bàndols i bandolersime a la Catalunya moderna (1590 - 1640)*; Real Acadèmia de Bones Lletres, Quaderns Crema; Barcelona.
- (TORRES, 1995) TORRES, Xavier. *La Vall de Torelló als segles XVI i XVII: una història de paraires i bandolers*; Eumo Editorial; Barcelona.
- (TORRES, 2007) TORRES, Xavier. *Cavallers i bandolers, Nyerros i cadells a la ciutat i vegueria de Vic (1580 – 1615)*; Ed. Farell; Barcelona.

- RR, 01/02/1993, “Al Lluçanès, Perot Rocaguinarda. Al mas hi havia signes i dibuixos”, *El9nou*, p. 13.
- ERRA. M; GORCHS. A, 12/11/2009, “El que han fet a Olost no és ètic, Indignació a Oristà perquè Olost se’ls vol “apropiar” de la figura de Perot Rocaguinarda”, *El9nou*, p. 13.
- VILA-SANJUÁN. S, 25/12/2016, “La casa del bandoler del ‘Quixot’ és una ruïna, *La Vanguardia*, pp. 56 i 57.
- CABALLÉ. Leticia, 04/03/2012, “25è aniversari dels gegants d'Olost”, *La Rella*, num. 298, p. 11
- <http://patrimonicultural.diba.cat/uploads/08151/memoria.pdf>
- <http://www.orista.cat/portada.html>
- <http://www.espairocaguinarda.cat/>

ANNEX

1. Esbossos de la planta del Mas Rocaguinarda
2. Documentació fotogràfica complementària dels àmbits del Mas
3. Cingle dels tres còdols
4. Notícies de diaris
5. Conferències i xerrades
6. Entrevistes

Documentació fotogràfica complementària dels diferents espais del Mas

Àmbit A

Fig. III: Àmbit A

Font: Irene Berenguer Antoja

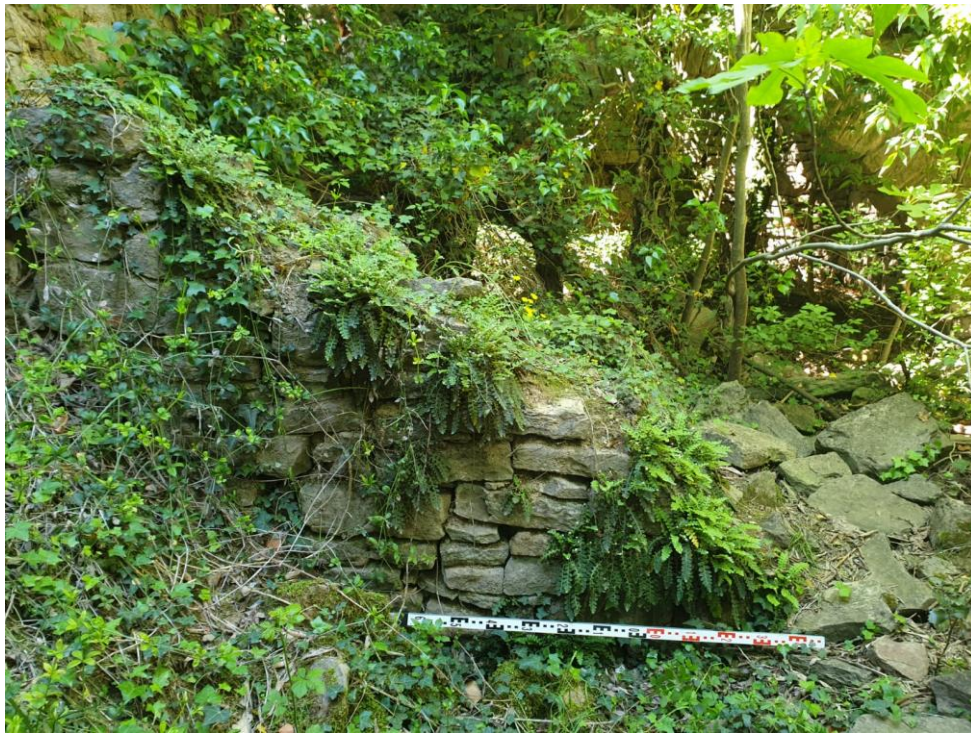

Fig. IV: Paret Sud de l'àmbit A
Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. V: Façana Nord de l'edifici des de l'interior de l'àmbit A.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. VI: Paret Oest de l'àmbit A, s'hi pot observar una divisió entre la mateixa paret, la qual podria indicar 2 fases constructives.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. VII: Primera planta de la paret Est, es poden observar diferents maneres de col·locar els carreus de la paret.

Font: Irene Berenguer Antoja

Àmbit B

Fig. VIII: Àmbit B des de la porta d'accés de l'habitació A.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. IX: Bigues de sostre, les quals se subjectaven a l'arc, caigudes.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. X: Primera planta de la paret Oest, de l'àmbit B.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. XI: Porta de l'àmbit B per accedir al D.

Font: Irene Berenguer Antoja

Àmbit C

Fig. XII: Runa de l'interior de l'àmbit C, vist des de la finestra reixada de la façana.

Font: Irene Berenguer Antoja

Àmbit D

Fig. XIII: Interior de l'àmbit D. En primer pla bigues de fusta del sostre i als laterals dos arcs, enganxats a les parts laterals i tapats parcialment.

Font: Irene Berenguer Antoja

Àmbit E

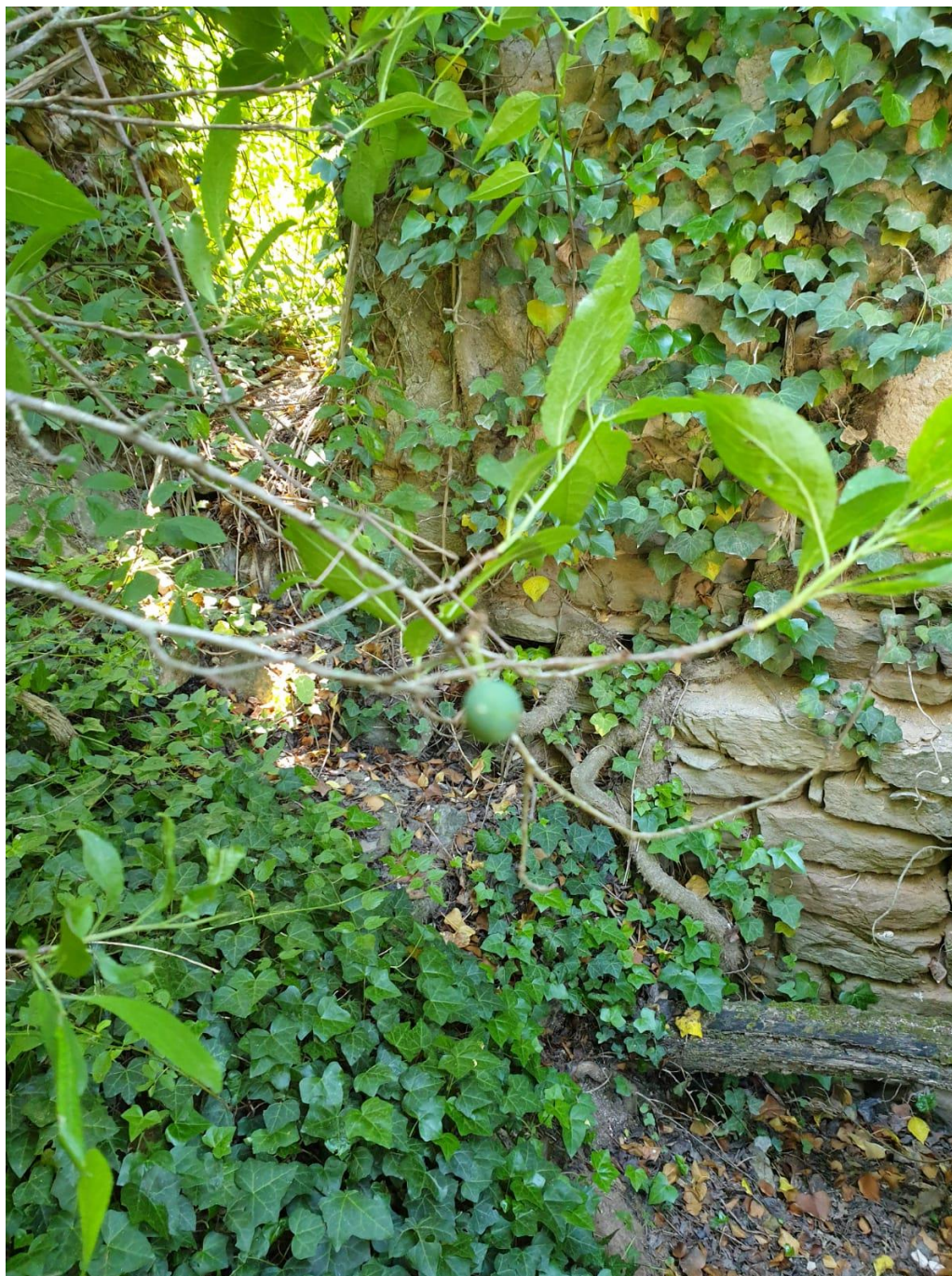

Fig. XIV: Part de l'àmbit E. Es pot observar una obertura de la primera planta.

Font: Irene Berenguer Antoja

Àmbit F

Fig. XV: Paret Sud de l'àmbit F.

Font: Irene Berenguer Antoja

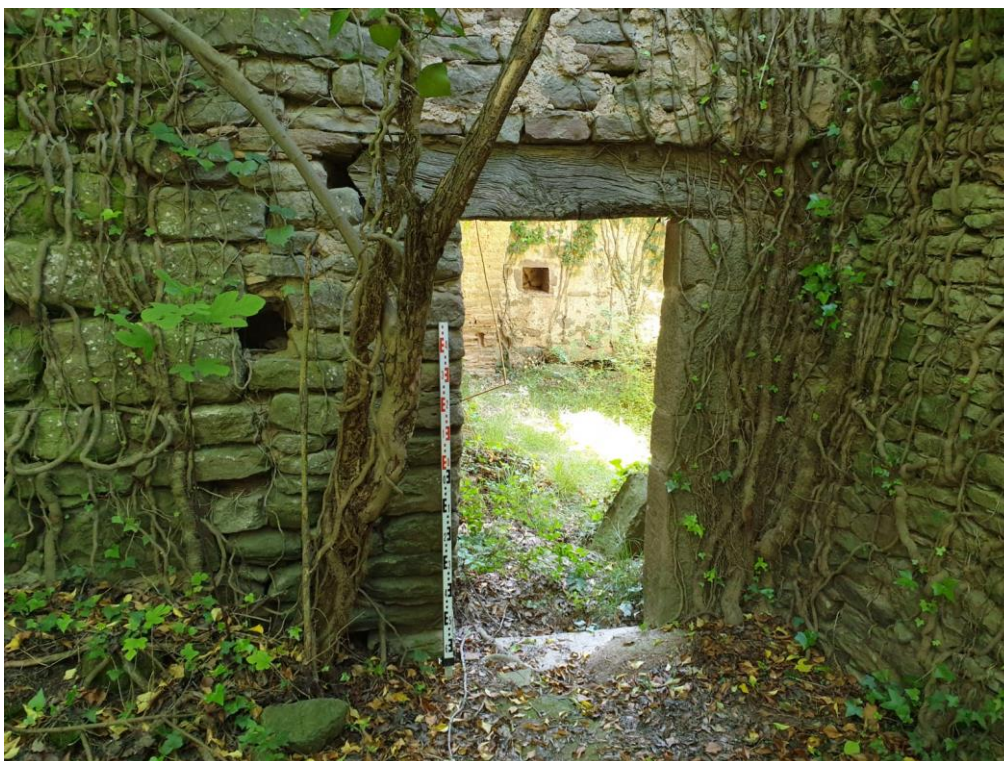

Fig. XVI: Paret Est de l'àmbit F on es pot veure la porta d'accés a l'habitació G.

Font: Irene Berenguer Antoja

Àmbit G

Fig. XVII: Àmbit G vist des la paret Est.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. XVIII: Fragment de la paret Oest de la planta superior de l'àmbit G.

Font: Irene Berenguer Antoja

Àmbit H

Fig. XIX: Sostre de l'àmbit H.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. XX: Sostre de l'àmbit H.
Font: Irene Berenguer Antoja

Àmbit I

Fig. XXI: Interior de l'àmbit I.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. XXI: Sostre de l'àmbit I

Font: Irene Berenguer Antoja

Entorn actual

Fig. XXIII: Camp de l'Oest del Mas.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. XXIV: Camp de l'Oest del Mas i la pista forestal que passa pel costat.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. XXV: Façana Oest del Mas

Font: Irene Berenguer Antoja

Cingle dels tres còdols

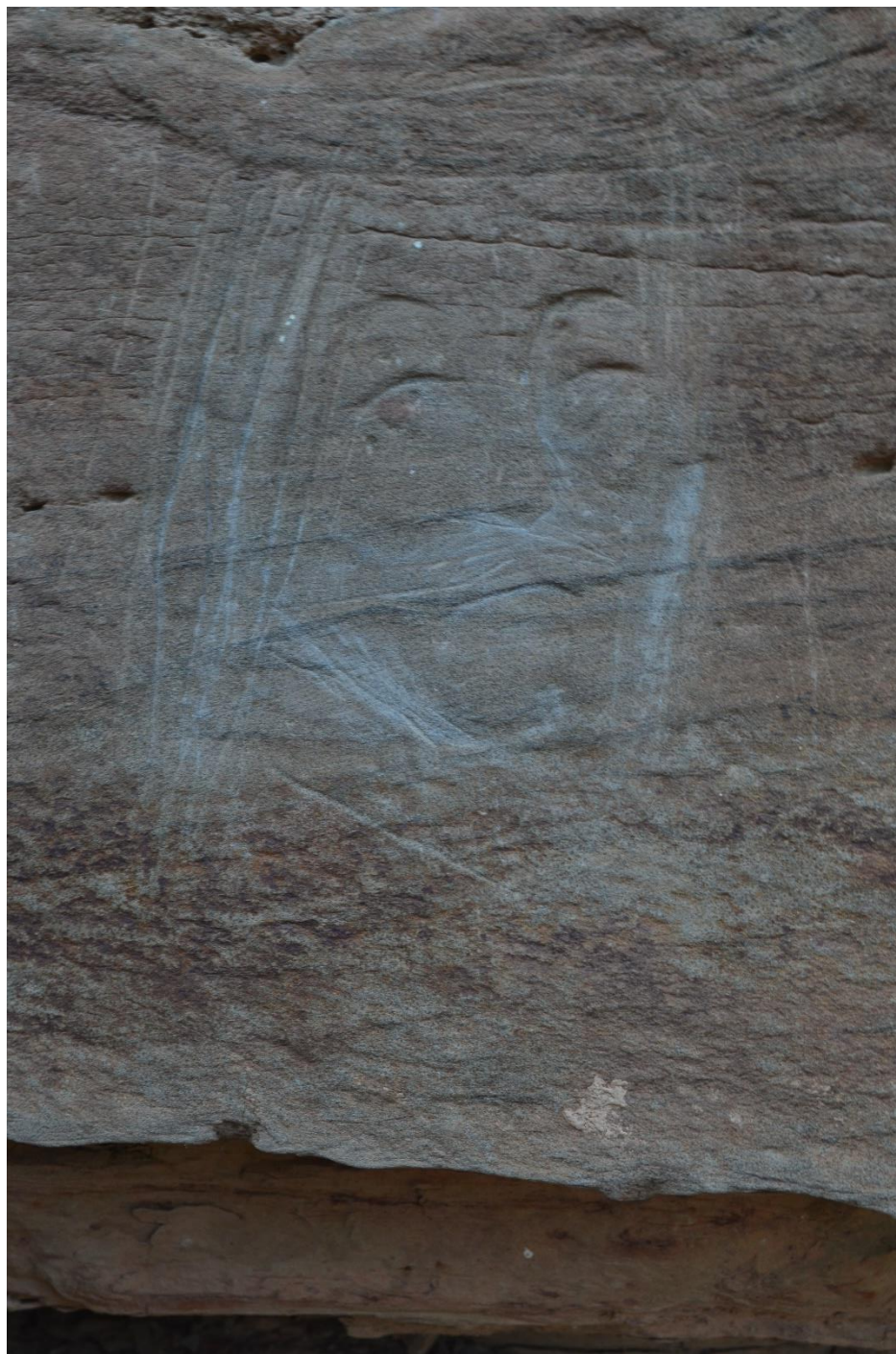

Fig. XXVI: Retrat de Rocaguinarda al Cingle dels Tres Còdols.

Font: Irene Berenguer Antoja

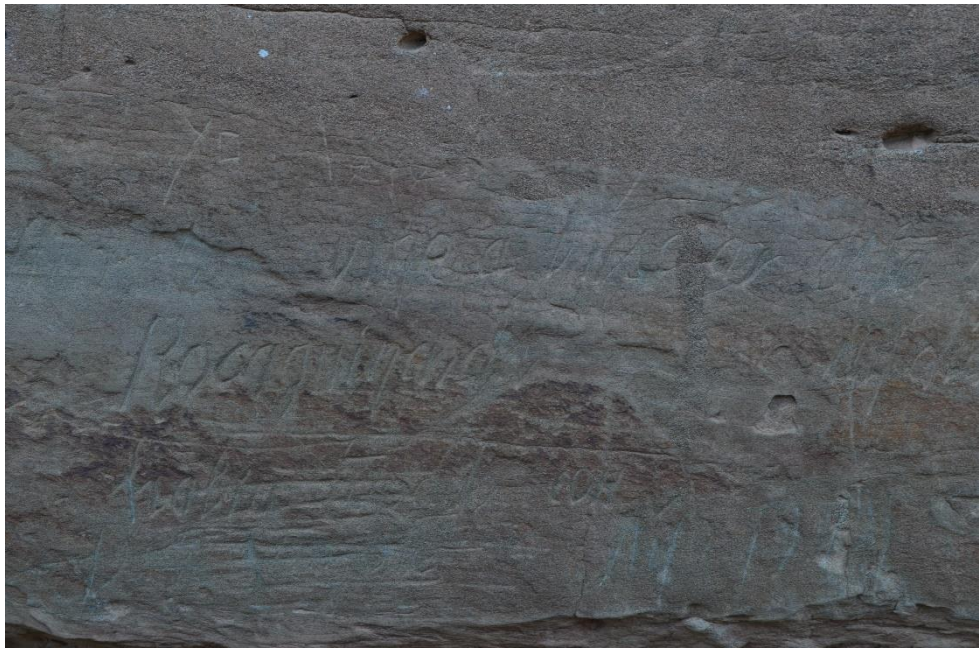

Fig. XXVII: Diferents esgrafiats, entre ells el nom de Rocaguinarda.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. XXVIII: Simbologia variada del Cingle dels Tres Còdols.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. XXIX: Simbologia variada del Cingle dels Tres Còdols.

Font: Irene Berenguer Antoja

Fig. XXX: Notícia de *El9nou* on un dels últims masovers descriu com recorda l'interior del Mas Rocaguinarda.

“El que han fet a Olost no és ètic”

Indignació a Oristà perquè Olost se'ls va “apropriar” de la figura de Perot Rocaguinarda

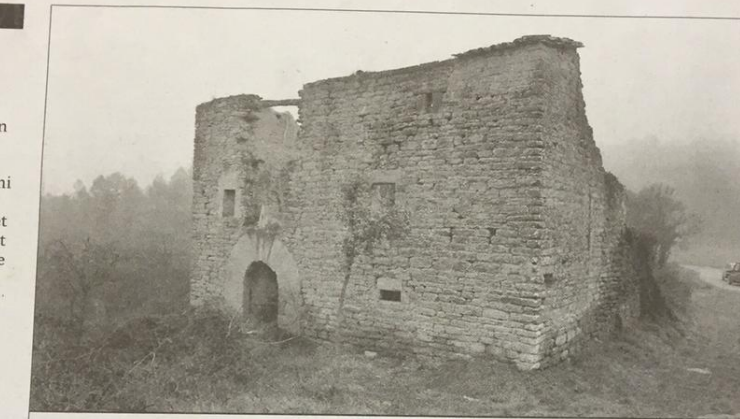
Oristà/Olost

M. Erra / A. Gorchs

A Oristà estan que trinen. Ningú no s'explica per què Olost va decidir centrar la seva remodelada fira entorn de la figura del bandoler Perot Rocaguinarda, “un personatge d'Oristà”, i que ni tan sols haguessin tingut la deferència d'haver-los-ho fet saber. “El que han fet a Olost no és ètic”, assegura l'alcalde d'Oristà, Vicenç Cornejo, visiblement indignat.

Cornejo considera “intolerable” que Olost hagi batejat com a Fira d'en Rocaguinarda la seva nova proposta firal, “perquè aquest és un personatge que la gent d'Oristà se sent seu”, mentre que Olost “no hi té res a veure”. Segons ell, “se'ns han volgut apropiari d'una figura que és nostra, potser perquè ells no en tenen cap d'interessant”. Cornejo també recorda que es van assabentar de la nova fira a través d'un anunci de la premsa: “El mínim que podien haver fet era consultar-nos”. En aquest sentit, “podien haver fet una fira sobre el bandolerisme en general, però no sobre la figura d'en Perot”.

Cornejo assegura que la gent d'Oristà “està molt empenyada”, i des del consistori es vol estudiar com expressar públicament aquest malestar. “Nosaltres no l'haguéssim fet mai una cosa així. No ens apropiàrem

Oristà vol arranjar l'entorn de la casa on va néixer el bandoler

Oristà Perot Rocaguinarda va néixer al Mas Rocaguinarda d'Oristà (a la foto) el 1582. L'Ajuntament del municipi ha iniciat converses amb el propietari de la finca per portar a terme algunes accions de millora de l'entorn. El consistori vol netejar els entorns de la casa i senyalitzar el camí que porta als grafits que, almenys segons la llegenda, va fer el bandoler. Paral·lelament, l'Ajuntament també té interès a portar a terme alguna acció a les roques on es troben les inscripcions i gravats per evitar-ne el deteriorament.

d'un personatge que no ens pertany. Sempre hem mostrat el màxim de respecte pels pobles veïns”, conclou Cornejo, líder d'una formació d'independents associada al PSC.

Per la seva banda, l'alcalde d'Olost, Josep M. Freixanet (ERC), diu que no vol entrar “en polèmiques estèrils que no porten enlloc”. Tot i això, recorda que el seu municipi “des de fa no sé quants anys

té uns gegants que es diuen Perot Rocaguinarda i Mercè de Pecanins”. I argumenta que la fira es va iniciar “en honor als gegants i a la tradició històrica” i que, després dels bons resultats de la primera edició, l'objectiu és mantenir-la. “El poble d'Olost està orgullós d'haver-la muntat”, diu. A part, assegura que ell estaria “content” si es reivindicava la figura d'un personatge fora del seu

municipi. Paral·lelament, Freixanet considera que Perot Rocaguinarda “és un personatge del país” i, en conseqüència, “no és propietat de ningú”. I ho compara amb altres personatges: “Hi ha moltes escoles al país que es diuen Pompeu Fabra, i pel que tinc entès no s'ha pas de demanar copyright”.

Vídeo a
EL9NOU.CAT

Un taller sobre l'art de la lluita virtual, a la Nit Manga d'aquest dissabte a Vic

Vic

EL 9 NOU

Aquest dissabte se celebra a Vic una nova edició, i ja en van sis, de la Nit Manga. Sota l'organització del portal onenenc Japanzone.cat, el programa inclou un taller sobre l'art de la lluita virtual i la projecció de sis capítols de sèries d'animació japonesa.

L'any passat van programar un taller de doblatge i en aquesta edició de la Nit Manga, la sisena, el taller-xerrada que s'ha organitzat aprofundirà sobre l'art de la lluita virtual. Anirà a càrrec dels representants d'Arkham Team i es farà dissabte a les sis de la tarda al Centre Cívic del Remei i de l'Estadi.

La Nit Manga es complementarà amb les projeccions de videoclips i sèries d'animació japoneses. Es podran veure dos capítols de *Conan, el nen del futur*, i capítols de *Black Jack*, *Utena*, *Paranoia Agent* i *Cowboy Bebop*. A la mitja part es farà un sorteig manga. Els beneficis de l'entrada, de 2 euros, es destinaran a l'associació Una Mà al Senegal.

La Nit Manga és una iniciativa que es fa des del 2005 i que en cada edició ha reunit més de 150 persones aficionades al manga i la cultura japonesa a Vic.

Fig. XXXI: Notícia de *El9nou* on s'explica breument el conflicte entre Oristà i Olost.

Conferències i xerrades:

- *Les bandositats urbanes de Vic en el s. XV.
L'origen del bandolerisme?*

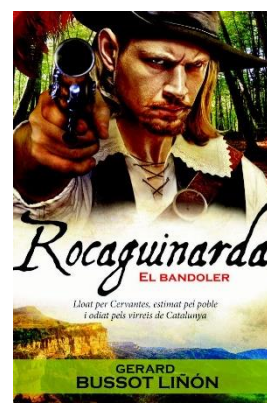
El dia 9 de Febrer del 2019 vaig assistir a la presentació de la tesi doctoral de la Doctora Elisenda Collelldemont, sobre les bandositats que es produïen a la ciutat de Vic durant el segle XV, al Museu de l'Esquerda de Roda de Ter.

Fig XXXII: Fulletó de les diferents presentacions que es feien al mes de febrer a l'Esquerda.

- *Rocaguinarda. El bandoler.*

El dia 7 d'abril del 2019 vaig assistir a la presentació del llibre de Gerard Bussot, acompanyat del Dr. Agustí Alcoberro, director de la col·lecció El fil de la Història. Aquesta es va dur a terme a l'Espai Perot Rocaguinarda d'Olost.

Ens complau convidar-vos a la presentació de la novel·la *Rocaguinarda. El bandoler*, de Gerard Bussot.

Hi participaran Agustí Alcoberro, director de la col·lecció El Fil de la Història, i Gerard Bussot amb la moderació d'Anna Mas, tècnica de promoció local d'Olost i gestora de l'Espai Perot Rocaguinarda.

Diumenge 7 d'abril, a les 18 h
Espai Perot Rocaguinarda
Carrer de les Escoles, 2 · Olost

Fig. XXXIII: Fulletó de la presentació del llibre.

Entrevistes:

- El dia **24 de gener del 2019**, em vaig reunir amb la Doctora **Elisenda Collelldemont**, qui ha treballat el tema del bandolerisme al llarg de la seva carrera, per posar sobre la taula i comentar les diverses idees que jo tenia per enfocar el meu Treball de Final de Grau i poder valorar quina era la més viable de totes.
- El **17 de març del 2019** vaig visitar l'Espai Perot Rocaguinarda d'Olost, centre d'interpretació del bandolerisme i més concretament del bandoler Perot Rocaguinarda. Allà vaig parlar amb la tècnica de l'espai **Anna Mas**, qui em va explicar tot el que sabia sobre el personatge i el museu.
- El dia **15 d'abril del 2019** em vaig reunir amb l'arqueòloga **Àngels Pujols**, directora del jaciment de Puig-Ciutat. Al llarg de la trobada vam comentar com enfocar la part arqueològica del treball i també em va facilitar una sèrie de contactes i informació necessaris pel treball.
- El dia **26 de maig del 2019**, vaig poder conèixer a l'actual propietari del mas, **Manel Ares**, amb qui ja m'hi havia posat en contacte prèviament per tal de poder accedir a l'interior de l'espai i agafar les mides necessàries per dibuixar la planta. Vam estar parlant de l'estat de conservació en el qual es troba l'edifici, de com el van adquirir i del record que ell en tenia.
